

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
(kolmas jaosto)

4 päivänä syyskuuta 2009*

Asiassa T-211/05,

Italian tasavalta, asiamiehinään aluksi I. Braguglia, sittemmin R. Adam ja lopuksi I. Bruni, avustajanaan avvocato dello Stato P. Gentili,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään V. Di Bucci ja E. Righini,

vastaajana,

jossa on kyse tukiohjelmasta C 8/2004 (ex NN 164/2003), jonka Italia on pannut täytäntöön hiljattain listautuneiden yritysten hyväksi, 16.3.2005 tehdyn komission

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

päätöksen 2006/261/EY (EUVL 2006, L 94, s. 42) kumoamista koskevasta vaatimuksesta,

EUROOPAN YHTEISÖJEN
ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. Azizi sekä tuomarit E. Cremona (esittelevä tuomari) ja S. Frimodt Nielsen,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 9.9.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asian tausta

1. *Kyseessä olevat kansalliset toimenpiteet*

¹ Italian tasavallan hiljattain listautuneiden yritysten hyväksi täytäntöönpanema tukijärjestelmä perustettiin kiireellisistä määräyksistä kehityksen edistämiseksi ja julkisen talouden suunnan korjaamiseksi 30.9.2003 annetun asetuksen nro 269 (decreto legge n° 269; disposizioni urgenti per favorire lo sviluppo e per la correzione dell'andamento dei conti pubblici, jäljempänä DL 269/2003), josta on 24.11.2003 tullut laki nro 326 (legge n° 326), 1 §:n 1 momentin d kohdalla ja 11 §:llä. Tukijärjestelmä tuli voimaan 2.10.2003, jolloin DL 269/2003 julkaistiin Italian tasavallan virallisessa lehdessä (Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana, GURI), eikä siitä ilmoitettu Euroopan yhteisöjen komissiolle.

² DL 269/2003:n 1 §:n 1 momentin d kohdassa säädetään seuraavaa:

”Yhtiöveron soveltamista varten jokainen yhtiö, joka harjoittaa toimintaansa [DL 269/2003:n] voimaantulopäivänä, saa vähentää tavanomaisen vähennyksen lisäksi seuraavat kulut:

--

d) [DL 269/2003:n] 11§:ssä tarkoitetut listautumisesta säännellyille markkinoille aiheutuneet kulut.”

3 DL 269/2003:n 11 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Yhtiöt, jotka listautuvat jonkin Euroopan unionin jäsenvaltion säännellyille markkinoille [DL 269/2003:n] voimaantulon jälkeen ja 31.12.2004 mennessä, saavat hyväkseen 20 prosentin alennetun tuloverokannan sinä verovuonna, jonka kuluessa ne listautuvat, sekä kahtena seuraavana verovuonna, jos niiden osakkeilla ei ole aikaisemmin käyty kauppaa jonkin Euroopan unionin jäsenvaltion säännellyillä markkinoilla – – ja jos ne ovat listautuakseen julkaisseet osakkeidensa merkintätarjouksen, joka lisää vähintään 15 prosentilla tarjouksen alkamisajankohtaa edeltäneen tilivuoden taseeseen kirjattua yhtiön netto-omaisuutta sen jälkeen kun siitä on vähennetty tilivuoden voitto.

2. Ilmoitetun nettotulon, johon sovelletaan tämän pykälän ensimmäisessä momentissa tarkoitettua alennettua kantaa, enimmäismäärä on 30 miljoonaa euroa.

3. Kun tämän pykälän 1 momentissa mainittuja osakkeita ei ole hyväksytty listattaviksi, tässä säännöksessä säädetty huojennus koskee vain niitä verovuosia, jotka ovat päättyneet ennen listautumisen peruuttamista, lukuun ottamatta 24.2.1998 annetun asetuksen nro 58 133 §:ssä mainittua tapausta [eli tapausta, jossa yhtiö myöhemmin otetaan toisen sellaisen eurooppalaisen arvopaperipörssin listalle, jonka takaama sijoittajasuoja vastaa italialaisen arvopaperipörssin myöntämää suojaa].

4. Verohuojennusta, josta säädetään 18.12.1997 annetun asetuksen nro 466 1 §:ssä ja sitä seuraavissa pykälissä, ei sovelleta tämän pykälän 1 momentissa mainittuihin yhtiöihin niinä verovuosina, joiden aikana ne hyötyvät tässä säännöksessä säädetystä huojennuksesta. Nämä yhtiöt voivat kuitenkin valita edellä mainitussa 18.12.1997 annetussa asetuksessa nro 466 säädetyn huojennuksen soveltamisen sen huojennuksen sijaan, josta säädetään [DL 269/2003:ssa].”

4 Lain nro 662, joka annettiin 23.12.1996, 3 §:n 162 momentin a, b, c, d ja f kohdan mukaisesti 18.12.1997 tuloverojen uudelleen järjestelystä tarkoituksena suosia yritysten pääomittamista annetulla asetuksella nro 466 (decreto legislativo n° 466; riordino delle imposte personali sul reddito al fine di favorire la capitalizzazione delle imprese, a norma dell'art. 3, comma 162; lettere a), b), c), d) ed f), della legge 23 dicembre 1996, n° 662; GURI nro 3, 5.1.1998, Supplemento ordinario) perustettiin huojennusjärjestelmä, jota kutsutaan nimellä Super DIT (jäljempänä Super DIT). Super DIT:ssä säädetään erityisesti verokannan 7 prosentin lisäalennuksesta, jota sovelletaan sijoitetun pääoman korottamisella saatuun tavanomaiseen tuottoon, mikä ei voi johtaa 20 prosenttia pienempään keskimääräiseen verokantaan ensimmäistä listautumista seuraavien kolmen verovuoden ajan yhtiöiden osalta, joiden osakkeet on listattu säännellyille markkinoille. Super DIT korvattiin ensimmäisistä toimenpiteistä talouden elvyttämistä varten 18.10.2001 annetulla lailla nro 383 (legge n° 383; primi interventi per il rilancio dell'economia; GURI nro 248, 24.10.2001). Joka tapauksessa yhtiöt, jotka olivat 30.6.2001 mennessä suorittaneet mainitussa säännöksessä tarkoitettuja pääoman korottamistoimenpiteitä, saivat edelleen hyväkseen mainittuja huojennuksia.

5 DL 269/2003:n 11 §:n 4 momentin mukaan asianomaiset yhtiöt voivat valita mainitussa pykälässä myönnettyjen verokannustimien ja Super DIT:ssä säädetyn huojennuksen välillä.

2. Hallinnollinen menettely ja riidanalainen päätös

- 6 Komissio vaati 22.10.2003 päivätyssä kirjeessään Italian viranomaisia toimittamaan sille tietoja DL 269/2003:lla hyväksytyistä toimenpiteistä ja niiden voimaantulosta ja muistutti niitä niille EY 88 artiklan 3 kohdan mukaan kuuluvista ilmoitusvelvollisuuksista.
- 7 Italian viranomaiset toimittivat vaaditut tiedot 5.11.2003 päivätyssä kirjeessään ja tarkensivat yhtäältä, että DL 269/2003 on vielä muutettava laiksi, ja toisaalta, ettei näillä säädöksillä ole vaikutusta verovuodelta 2003 maksettavan tuloveron määrittämiseen.
- 8 Komissio muistutti Italian viranomaisia uudelleen 19.12.2003 päivätyssä kirjeessään niille EY 88 artiklan 3 kohdan nojalla kuuluvista velvoitteista ja kehotti niitä ilmoittamaan mahdollisille tuensaajille EY:n perustamissopimuksessa määrätyistä ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen [88] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) 14 artiklassa säädetyistä seurauksista, jos kyseisten kannustimien todetaan olevan sääntöjenvastaisesti täytäntöönpantua valtiontukea. Italian viranomaiset eivät reagoineet tähän kirjeeseen.
- 9 Komissio ilmoitti Italian tasavallalle 18.2.2004 päivätyssä kirjeessään päätöksestään aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdan mukainen menettely DL 269/2003:n 1 §:n 1 momentin d kohdan ja 11 §:n nojalla myönnettyjen verokannustimien osalta. Italian viranomaiset esittivät huomautuksensa 21.4.2004.
- 10 Komission päätös aloittaa muodollinen tutkintamenettely julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 3.9.2004 (EUVL C 221, s. 7).

- 11 Komission yksiköiden ja Italian viranomaisten välillä pidettiin kokouksia 16.9.2004 ja 27.9.2004 tiettyjen kyseessä oleviin toimenpiteisiin liittyvien seikkojen tutkimiseksi.
- 12 Komissio sai Borsa Italiana SpA:n huomautukset 4.10.2004. Komissio toimitti kyseiset huomautukset Italian viranomaisille, jotka kommentoivat niitä 30.11.2004 päivätyssä kirjeessään.
- 13 Komissio teki 16.3.2005 päätöksen 2006/261/EY tukiohjelmasta C 8/2004 (ex NN 164/2003), jonka Italia on pannut täytäntöön hiljattain listautuneiden yritysten hyväksi (EUVL 2006, L 94, s. 42; jäljempänä riidanalainen päätös).
- 14 Riidanalaisessa päätöksessä komissio kuvaa aluksi mainitun päätöksen tekemistä edeltänyttä menettelyä (I jakso) ja kyseessä olevia toimenpiteitä (II jakso). Tämän jälkeen se esittää muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisen syyt (III jakso), Italian viranomaisten ja niiden kolmansien huomautukset, joita asia koskee (IV jakso), ja arviointinsa kyseessä olevasta tuesta (V jakso).
- 15 Arvioinnissaan komissio toteaa ensiksi, että tutkittu tukiohjelma tarjoaa selvästi valikoivia etuja, koska se poikkeaa verojärjestelmän tavanomaisesta toiminnasta ja suosii tiettyjä yrityksiä (riidanalaisen päätöksen 26–32 perustelukappale).
- 16 Toiseksi se huomauttaa, että myönnettyt edut tulevat valtiolta Italian valtion tavallisesti saamien verotulojen menetyksen muodossa (riidanalaisen päätöksen 33 perustelukappale).

- 17 Kolmanneksi komissio katsoo, että kyseessä olevat toimenpiteet saattavat vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristää yritysten välistä kilpailua, koska tuensaajayritykset saattavat toimia kansainvälisillä markkinoilla ja harjoittaa kauppalista ja muuta taloudellista toimintaa markkinoilla, joilla käydään kovaa kilpailua (riidanalaisen päätöksen 34–37 perustelukappale).
- 18 Neljänneksi komissio korostaa, että koska Italian viranomaiset ovat toteuttaneet kyseiset toimenpiteet ilmoittamatta niistä ennakolta komissiolle, ne ovat sääntöjenvastaista tukea (riidanalaisen päätöksen 38 perustelukappale).
- 19 Viidenneksi komissio tutkii riidanalaisen päätöksen 39–45 perustelukappaleessa tukijärjestelmän soveltuvuutta yhteismarkkinoille ja katsoo, ettei siihen voida soveltaa EY 87 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrättyjä poikkeuksia.
- 20 Riidanalaisen päätöksen päätösosassa säädetään seuraavaa:

”1 artikla

Valtiontukijärjestelmä, jonka puitteissa myönnetään verokannustimia säännellyille eurooppalaisille markkinoille listautuneille yrityksille ja josta säädetään [DL 269/2003:n] 1 §:n 1 momentin d [kohdassa] ja 11 §:ssä ja jonka [Italian valtio] on pannut täytäntöön, ei sovellu yhteismarkkinoille.

2 artikla

Italian [tasavallan] on kumottava 1 artiklassa mainittu tukijärjestelmä siitä verovuodesta alkaen, jonka kuluessa tämä päätös annetaan tiedoksi.

3 artikla

1. Italian [tasavallan] on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitetun ja tuensaajille sääntöjenvastaisesti maksetun tuen perimiseksi takaisin.

2. Tuki on perittävä takaisin viipymättä kansallisen lainsäädännön menettelyjen mukaisesti, jos siinä mahdollistetaan päätöksen välitön ja tehokas täytäntöönpano.

3. Takaisinperintä on suoritettava mahdollisimman nopeasti. Erityisesti silloin, kun tuki on jo otettu käyttöön alentamalla kuluvana vuonna maksettavia veroja, Italian [tasavallan] on perittävä koko vero vuodeksi 2004 suunnitellun viimeisen maksun yhteydessä. Muissa tapauksissa Italian [tasavallan] on perittävä vero viimeistään sen verovuoden loppuun mennessä, jonka kuluessa tämä päätös annetaan tiedoksi.

4. Takaisinperittävään tukeen sisällytetään korko alkaen siitä, kun tuki asetettiin tuensaajien käyttöön, tuen takaisinperintään saakka.

5. Korkeuslasketaan asetuksen (EY) N:o 794/2004 V luvun mukaisesti.

6. Italian [tasavallan] on kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta kehotettava kaikkia 1 artiklassa tarkoitettuja tuensaajia maksamaan takaisin sääntöjenvastaiset tuet korkoineen.

4 artikla

Italian [tasavallan] on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet. – – Italian [tasavallan] on samassa määräajassa toimitettava kaikki asiakirjat, jotka vahvistavat, että menettely sääntöjenvastaisen tuen perimiseksi takaisin tuensaajilta on aloitettu.

– –”

Menettely ja asianosaisten vaatimukset

²¹ Italian tasavalta nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 26.5.2005 toimittamallaan kannekirjelmällä.

- 22 Esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim (kolmas jaosto) päätti aloittaa suullisen käsittelyn ja esitti työjärjestyksensä 64 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimenpiteenä asianosaisille kysymyksiä ja pyysi niitä vastaamaan niihin kirjallisesti. Asianosaiset vastasivat tähän pyyntöön asetetussa määräajassa.
- 23 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 9.9.2008 pidetyssä istunnossa.
- 24 Italian tasavalta vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin
- kumoaa riidanalaisen päätöksen
 - velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 25 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin
- hylkää kanteen
 - velvoittaa Italian tasavallan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

26 Italian tasavalta esittää viisi kanneperustetta. Ensimmäinen kanneperuste liittyy kontradiktorisen periaatteen loukkaamiseen EY 88 artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn aloittamispäätöksen osalta. Toinen kanneperuste liittyy olennaisten menettelymääräysten ja EY 253 artiklan rikkomiseen siltä osin kuin komissio ei ole ottanut huomioon sitä, että Italian oikeusjärjestykseen sisältyy toimenpide, jolla on analogisia piirteitä kyseessä olevien toimenpiteiden kanssa. Kolmas, neljäs ja viides kanneperuste liittyvät EY 87 artiklan rikkomiseen sekä perustelujen puutteellisuuteen. Kolmannen kanneperusteen yhteydessä Italian tasavalta esittää myös, että kontradiktorista periaatetta on loukattu yhden komission riidanalaisessa päätöksessä esittämän täsmällisen väitteen osalta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkastelee aluksi kontradiktorisen periaatteen loukkaamista, johon on vedottu ensimmäisen ja kolmannen kanneperusteen yhteydessä, tämän jälkeen perustelujen puutteellisuutta ja kaikkia Italian tasavallan sitä koskevia väitteitä ja lopuksi EY 87 artiklan rikkomista.

1. *Kontradiktorisen periaatteen loukkaaminen*

27 Italian tasavalta vetoaa kontradiktorisen periaatteen loukkaamiseen sekä ensimmäisessä kanneperusteessaan että kolmannessa kanneperusteessaan, joka koskee lisäksi EY 87 artiklan 1 kohdan rikkomista.

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee kontradiktorisen periaatteen loukkaamista muodollisen tutkintamenettelyn aloittamispäätöksen osalta

Asianosaisten lausumat

- 28 Italian tasavalta väittää, että komissio on aloittanut EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun muodollisen tutkintamenettelyn pyytämättä Italian tasavaltaa toimittamaan selvityksiä kyseessä olevien toimenpiteiden luonteesta ja vaikutuksista. Se vetoaa tältä osin asiassa C-400/99, Italia vastaan komissio, 10.5.2005 annettuun tuomioon (Kok., s. I-3657, 29–31 kohta). Tästä oikeuskäytännöstä ilmenee, että komission on keskusteltava kyseessä olevista toimenpiteistä ennen EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn aloittamista kyseessä olevan jäsenvaltion kanssa, jotta sillä olisi mahdollisuus ilmoittaa, että sen mielestä kyseessä olevat toimenpiteet eivät ole tukia tai että ne ovat voimassa olevia tukia.
- 29 Italian tasavalta väittää, että komissio on 22.10.2003 päivätyssä kirjeessään tyytynyt esittämään kaikkia toimenpiteitä koskevan yleisen tietojensaantipyynnön, eikä se ole lainkaan viitannut DL 269/2003:n 1 ja 11 §:ään, mikä on estänyt alustavan keskustelun aloittamisen kyseessä olevien toimenpiteiden erityisistä piirteistä. Lisäksi komissio on 19.12.2003 päivätyssä kirjeessään ilmoittanut, ettei sen tiedossa ole seikkoja, joiden perusteella voitaisiin sulkea pois se, etteivät DL 269/2003:ssa säädetty toimenpiteet ole yhteismarkkinoille soveltumattomia valtiontukia. Juuri tällaisen muotoilun vuoksi Italian viranomaiset eivät ole tämän kirjeen perusteella voineet ymmärtää komission kyseessä olevia toimenpiteitä koskevia epäilyksiä. Kun komissio on todennut samassa kirjeessä, ettei sillä ole käytössään tietoja, joiden avulla voitaisiin sulkea pois se, että kaksi mahdollista tuensaajaa ovat hyötäneet DL 269/2003:n mukaisesta verohuojenuksesta, se ei ole ottanut huomioon muun muassa Italian viranomaisten sen osoittamiseksi toimittamia tietoja, ettei mainituilla toimenpiteillä ole ollut mitään vaikutusta vuodelta 2003 maksettavaan veroon.
- 30 Mainitun kirjeen 3 kohdasta ilmenee sen mukaan sitä paitsi, ettei komissio voinut sulkea pois sitä, että DL 269/2003:n 11 §:ssä mainitut verokannustimet ovat toimintatukea. Komissio ei ole kuitenkaan tarkentanut niitä syitä, joiden vuoksi se katsoi tai vähintäänkin epäili, että yhtäältä on kyse valtiontuesta ja toisaalta on kyse toimintatuesta ja ettei siihen tavallisesti sovelleta EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan

mukaista poikkeusta. Koska kirjeen tässä kohdassa ei myöskään lainkaan viitata DL 269/2003:n 1 §:n 1 momentin d kohdassa mainittuun toimenpiteeseen, on voitu olettaa, että kyseessä oleva toimenpide voi komission mukaan olla investointituki, joka voidaan hyväksyä EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti.

31 Italian tasavalta katsoi, ettei näissä olosuhteissa ollut mahdollista aloittaa minkäänlaista alustavaa keskustelua, eikä vastannut komission 19.12.2003 esittämään tietojensaanti-pyyntöön, koska se katsoi jo toimittaneensa kaikki hyödylliset tiedot 5.11.2003 päivätyssä kirjeessään.

32 Italian hallitus kiistää muun muassa komission väitteen, jonka mukaan alustavassa vaiheessa ei ollut tarpeellista keskustella kyseessä olevien toimenpiteiden mahdollisesta katsomisesta olemassa olevaksi tueksi, sillä perusteella, että niillä perustettuja veroetuja olisi pitänyt arvioida ottaen huomioon decreto legislativo nro 466:lla, jolla perustettiin Super DIT, aikaisemmin myönnettyjen etujen jatkuvuus.

33 Joka tapauksessa Italian tasavalta väittää, että kyseessä olevia toimenpiteitä ei voida teknisesti lykätä ja ettei aloituspäätöksellä ole minkäänlaista lykkäävää vaikutusta, kun otetaan huomioon kyseessä olevien toimenpiteiden soveltamisaika. Se katsoo, että se oli näin ollen voinut laillisesti olla reagoimatta aloituspäätökseen, mutta varata kuitenkin itselleen mahdollisuuden vedota tämän päätöksen mahdollisiin virheisiin lopullisesta päätöksestä nostetun kumoamiskanteen yhteydessä.

34 Komissio kiistää Italian tasavallan väitteet.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 35 On huomattava, että EY 88 artiklassa määrättyssä valtiontukien valvontamenettelyssä on erotettava yhtäältä toisistaan 3 kohdassa määrätty tukien alustavan tutkinnan vaihe, jonka tarkoituksena on ainoastaan se, että komissio voi muodostaa alustavan näkemyksensä siitä, onko kyseessä oleva toimenpide valtiontukea, sekä siitä, soveltuuko kyseessä oleva tuki yhteismarkkinoille kokonaan tai osittain, ja 2 kohdassa tarkoitettu muodollinen tutkintamenettely. Ainoastaan viimeksi mainitussa menettelyssä, jonka tarkoituksena on se, että komissio saa täydelliset tiedot kaikista asiaan liittyvistä seikoista, EY:n perustamissopimuksessa määrätään komissiolle velvollisuus antaa niille, joita asia koskee, mahdollisuus esittää huomautuksensa (asia T-95/03, Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid et Federación Catalana de Estaciones de Servicio v. komissio, tuomio 12.12.2006, Kok., s. II-4739, 133 kohta).
- 36 Asetuksen N:o 659/1999 4 artiklan 4 kohdan mukaan komissiolla on velvollisuus aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdan mukainen menettely, jos se ei ole alustavan tutkinnan avulla voinut ratkaista kaikkia niitä ongelmia, joita liittyy sen arvioimiseen, onko sen valvontavaltaan kuuluva valtion toimenpide EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea, tai ainakin, jos se ei ole tätä alustavaa tutkintaa suorittaessaan voinut vakuuttua siitä, että kyseinen toimenpide, jos sen oletetaan olevan tukea, joka tapauksessa soveltuu yhteismarkkinoille (edellä 35 kohdassa mainittu asia Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid ja Federación Catalana de Estaciones de Servicio v. komissio, tuomion 134 kohta).
- 37 Kun otetaan huomioon ne oikeudelliset seuraamukset, jotka aiheutuvat päätöksestä aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely luokittelemalla kyseessä olevat toimenpiteet väliaikaisesti uusiksi tuiksi, vaikka kyseessä oleva jäsenvaltio todennäköisesti kiistää tämän luokittelun, komission on keskusteltava ennakolta kyseessä olevista toimenpiteistä kyseessä olevan jäsenvaltion kanssa, jotta sillä olisi mahdollisuus tarpeen vaatiessa ilmoittaa komissiolle, että sen mielestä kyseessä olevat toimenpiteet eivät ole tukia tai että ne ovat voimassa olevia tukia (edellä 28 kohdassa mainittu asia Italia v. komissio, tuomion 29 kohta).

- 38 Italian viranomaisten ja komission yksiköiden välisen yhteydenpidon tutkiminen ei paljasta, että komissio olisi laiminlyönyt sille kuuluvia velvollisuuksia.
- 39 Ensiksi komission 22.10.2003 päivätty kirje, joka oli kaikkia DL 269/2003:ssa tarkoitettuja toimenpiteitä koskeva yleinen tiedonsaantipyyntö, sisälsi kyseessä olevat toimenpiteet kohdassa, jonka otsikko on ”toimenpide 4”.
- 40 Tässä kirjeessä, jossa ilmoitettiin, että tietyt verotukselliset toimenpiteet ”näytt[i]vät sisältävän verohuojennuksia tietynlaisille yhtiöille, nimittäin [EY] 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja ad hoc -tukia tietyille yhtiöille”, komissio pyysi Italian viranomaisia tarkentamaan säädettyjen veroetujen täsmällisen luonteen, tuensaajien identiteetin ja määrän (myös arvioidun), etujen myöntämiseen liittyvän taloudellisen vaikutuksen (myös arvioidun), niiden mahdollisen perusteltavuuden verojärjestelmässä ja kaikki muut seikat, joiden perusteella se voi muodostaa mielipiteen.
- 41 Italian viranomaiset vastasivat tähän kirjeeseen 5.11.2003 päivätysssä kirjeessään, jossa ne painottivat kyseessä olevien toimenpiteiden yleistä luonnetta, jotta niitä ei luokiteltaisi valtiontueksi.
- 42 Toiseksi komissio tarkensi 19.12.2003 päivätysssä kirjeessään, ettei sen hallussa ole sellaisia seikkoja, joiden perusteella voidaan sulkea pois se, että tutkitut verokannustimet ovat veroetu, joka rajoittuu tiettyihin tukijärjestelmän soveltamisen aikana säännellyille markkinoille listautuneisiin yrityksiin, ja se, että tämä etu aiheuttaa kilpailun ja yhteisön kaupan vääristymistä. Se tarkensi kirjeessään myös, ettei sillä ole tiedossaan seikkoja, joiden perusteella voidaan sulkea pois se, että DL 269/2003:n 11 §:ssä säädetty verokannustimet ovat toimintatuki, joka on tavallisesti soveltumaton yhteismarkkinoille, koska ne eivät koske investointeja tai EY 87 artiklan 3 kohdassa määrättyjä tavoitteita. Lopuksi komissio pyysi Italian viranomaisia ilmoittamaan mainituista verokannustimista hyötyville mahdollisille tuensaajille, että tuki voidaan periä takaisin, jos se katsotaan laittomaksi.

- 43 Tällä kirjeellä komissio ilmoitti Italian viranomaisille alustavasta arvioinnistaan ja antoi niille tällä tavoin mahdollisuuden esittää mahdollisia väitteitä. Italian viranomaisen eivät vastanneet kirjeeseen.
- 44 Edellä esitetyn perusteella on katsottava, että toisin kuin Italian tasavalta väittää, riidanalaisista toimenpiteistä on käyty sen kanssa keskustelua ennen kuin komissio teki päätöksen EY 88 artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn aloittamisesta.
- 45 Joka tapauksessa on todettava, että vaikka puolustautumisoikeuksien noudattaminen edellyttää, että asianomaiselle jäsenvaltiolle annetaan tilaisuus esittää asianmukaisesti näkemyksensä niistä seikoista, joihin komissio on perustanut arviointinsa (ks. vastaavasti ja analogisesti asia C-142/87, Belgia v. komissio, tuomio 21.3.1990, Kok., s. I-959, Kok. Ep. X, s. 387, 47 kohta), puolustautumisoikeuksien loukkaamisesta alustavassa vaiheessa seuraa lopullisen päätöksen kumoaminen ainoastaan, jos menettely olisi saattanut johtaa erilaiseen tulokseen, jollei tällaista sääntöjenvastaisuutta olisi tapahtunut (ks. vastaavasti ja analogisesti em. asia Belgia v. komissio, tuomion 48 kohta; asia C-288/96, Saksa v. komissio, tuomio 5.10.2000, Kok., s. I-8237, 101 kohta ja asia T-198/01, Technische Glaswerke Ilmenau v. komissio, tuomio 8.7.2004, Kok., s. II-2717, 201 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Todistustaakka kuuluu tältä osin kyseessä olevalle jäsenvaltiolle, koska kaikenlainen puolustautumisoikeuksien loukkaaminen on muotovirhe, joka edellyttää, että asianosainen vetoaa loukkaamisella sen subjektiivisille oikeuksille aiheutettuun erityiseen kielteiseen vaikutukseen (ks. vastaavasti em. asia Technische Glaswerke Ilmenau v. komissio, tuomion 203 kohta).
- 46 Tältä osin on todettava, ettei Italian tasavalta ole toimittanut sellaista näyttöä, jonka perusteella voitaisiin todeta, että menettely olisi saattanut johtaa erilaiseen tulokseen, jollei tällaista sääntöjenvastaisuutta olisi tapahtunut, vaan on tyytynyt esittämään, ”ettei kukaan voi ’arvata’, kuinka alustava keskustelu, jota ei ole koskaan käyty, olisi vaikuttanut menettelyn myöhempään kehitykseen”.

- 47 Italian tasavalta ei ole etenکään osoittanut, että EY 88 artiklan 2 kohdassa määrättyssä menettelyn aloittamisesta tehdyssä päätöksessä olevista väitetyistä virheistä aiheutuisi kielteinen vaikutus.
- 48 Edellä esitetty huomioon ottaen on todettava, että riidanalaisia toimenpiteitä on käsitelty kattavasti Italian viranomaisten kanssa ennen kuin komissio hyväksyi päätöksen menettelyn aloittamisesta, eikä Italian tasavalta joka tapauksessa ole osoittanut, että olisi kyse aloittamispäätökseen liittyvästä sääntöjenvastaisuudesta tai virheestä, jonka puuttuessa menettely olisi saattanut johtaa erilaiseen tulokseen.
- 49 Ensimmäinen kanneperuste on näin ollen hylättävä perusteettomana.

Kolmannen kanneperusteen osa, joka koskee kontradiktorisen periaatteen loukkamista

Asianosaisten lausumat

- 50 Italian tasavalta väittää, että komissio on esittänyt ensimmäisen kerran vasta riidanalaisessa päätöksessä, erityisesti sen 30 perustelukappaleessa, väitteen siitä, että italialaisten yritysten veronhuojennus koskee niiden maailmanlaajuisesti saamia voittoja, kun taas ulkomaisten yritysten verohuojennusta sovelletaan vain Italiassa kertyviin voittoihin. Komissio on näin ollen loukannut kontradiktorista periaatetta.

- 51 Italian tasavalta väittää, että menettelyn aloittamispäätöksessä ja koko menettelyn aikana komissio on esittänyt ainoastaan kysymyksen väitetystä italialaisten ja ulkomaisten yritysten välisen kohtelun erilaisuudesta, joka koostuu siitä, että italialaiset yritykset hyötyvät kyseisestä heitä suosivasta järjestelmästä, kun taas ulkomaiset yritykset jäävät mainitun järjestelmän ulkopuolelle. Sitä vastoin komissio ei ole lainkaan esittänyt kysymystä väitetystä kohtelun erilaisuudesta sellaisten italialaisten ja ulkomaalaisten yritysten välillä, jotka kaikki kuuluvat kyseessä olevan tukijärjestelmän soveltamisalaan.
- 52 Komissio kiistää Italian tasavallan väitteet.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 53 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kontradiktorinen periaate, joka on yhteisön oikeuden peruseriaate ja kuuluu erityisesti puolustautumisoikeuksiin, edellyttää sitä, että asianomainen osapuoli saa hallinnollisen menettelyn kuluessa ilmaista asianmukaisesti näkemyksensä esiin tuotujen sellaisten tosiseikkojen, väitteiden ja olosuhteiden paikkansapitävyydestä ja merkityksestä, joita komissio on käyttänyt EY:n perustamis-sopimuksen rikkomista koskevan väitteensä tukena (asia C-413/06 P, Bertelsmann ja Sony Corporation of America v. Impala, tuomio 10.7.2008, Kok., s. I-4951, 61 kohta; ks. vastaavasti myös asia T-301/01, Alitalia v. komissio, tuomio 9.7.2008, Kok., s. II-1753, 169 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 54 On muistutettava, että asetuksen N:o 659/1999 6 artiklan 1 kohdan mukaan ”muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitetään asiaan liittyvät oikeudelliset seikat ja tosiseikat lyhyesti, komission alustava arvio ehdotetun toimenpiteen tukiluonteesta ja epäilyt toimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille”. Tämän aloittamispäätöksen on mahdollistettava asianomaisten osapuolten tehokas osallistuminen muodolliseen tutkintamenettelyyn, jonka aikana niillä on mahdollisuus esittää väitteensä perusteluineen. Tähän riittää se, että osapuolet tuntevat ne syyt, joiden perusteella komissio on päättänyt katsomaan toistaiseksi, että

kyseinen toimenpide saattaa olla yhteismarkkinoille soveltumaton uusi tuki (yhdistetyt asiat T-195/01 ja T-207/01, *Government of Gibraltar v. komissio*, tuomio 30.4.2002, Kok., s. II-2309, 138 kohta).

- 55 On myös todettava, että muodollisen tutkintamenettelyn avulla tutkitaan perusteellisemmin ja selvennetään menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esiin tuotuja kysymyksiä, joten sen ja lopullisen päätöksen välillä olevan mahdollisen eron ei voida sellaisenaan katsoa olevan viimeksi mainitun laillisuuteen vaikuttava virhe.
- 56 Esillä olevassa asiassa on muistutettava, että komissio on ilmoittanut muodollisen tutkintamenettelyn aloittamispäätöksessä, tarkemmin sen 19 kohdassa, että sen mukaan kyseessä olevat toimenpiteet hyödyttävät vain yrityksiä, joiden päätoimipaikka on Italiassa, siellä toimivien ulkomaalaisten yritysten vahingoksi, siltä osin kuin viimeksi mainituilla ei ole oikeutta mainituilla toimenpiteillä myönnettyihin verohuojennuksiin. Italian viranomaiset ilmoittivat 21.4.2004 päivätyssä kirjeessä, että DL 269/2003:n 11 §:n mukaan ulkomaalaiset yhtiöt, jotka toimivat Italiassa kiinteän toimipaikan kautta ja jotka ovat listautuneet unionin säännellyillä markkinoilla, voivat myös hyötyä kyseisistä toimenpiteistä. Tämän kirjeen johdosta komissio totesi ja tarkensi riidanalaisen päätöksen 30 perustelukappaleessa, että italialaisten ja ulkomaalaisten yritysten kohtelu eroaa toisistaan edelleen, koska kyseisessä tukijärjestelmässä myönnetyt verohuojennukset koskevat italialaisten yritysten osalta niiden maailmanlaajuisesti saamia voittoja ja ulkomaalaisten yritysten osalta Italiassa kertyviä ja verotettavia voittoja.
- 57 On huomattava, kuten komissio perustellusti korostaa, että vaikka komission kanta on varmasti hioutunut menettelyn aloittamispäätöksessä esitettyihin epäilyksiin nähden, tämä on nimenomaan johtunut aloitetusta kontradiktorisesta vuoropuhelusta Italian viranomaisten kanssa, joilla on ollut mahdollisuus muodollisen tutkintamenettelyn aikana tarkentaa kantaansa komission esittämistä väitteistä. Vastoin Italian tasavallan esitystä komission riidanalaisen päätöksen 30 perustelukappaleessa tekemä väite ei nimittäin eroa kohteensa osalta siitä, mitä se esitti aloituspäätöksessä, erityisesti sen 19 kohdassa. Väite on erilainen vain Italiassa rekisteröityjen yritysten ja siellä

rekisteröimättömien yritysten kohtelun eroavuuden laajuuden arvioinnin osalta ja näin ollen myös Italiassa rekisteröityjen yritysten saamien etujen selektiivisen luonteen laajuuden osalta.

- 58 Lisäksi mistään valtiontukien valvontaa koskevasta säännöksestä tai oikeuskäytännöstä ei ilmene, että komission velvollisuutena olisi tiedottaa asianomaiselle jäsenvaltiolle kannastaan ennen päätöksensä tekemistä, kun jäsenvaltiolle on annettu mahdollisuus esittää huomautuksensa, kuten käsiteltävänä olevassa asiassa on tehty (ks. vastaavasti edellä 45 kohdassa mainittu asia Technische Glaswerke Ilmenau v. komissio, tuomion 198 kohta).
- 59 Kuten edellä 45 kohdassa on joka tapauksessa todettu, kaikenlainen puolustautumis-oikeuksien loukkaaminen on muotovirhe, joka edellyttää, että kyseinen jäsenvaltio vetoaa tällä loukkaamisella sen subjektiivisille oikeuksille aiheutettuun erityiseen kielteiseen vaikutukseen. Tältä osin on riittävää todeta, ettei Italian tasavalta ole osoittanut, että menettely olisi saattanut johtaa erilaiseen tulokseen, jollei tällaista sääntöjenvastaisuutta olisi tapahtunut.
- 60 Tästä seuraa, että kolmannen kanneperusteiden osa, joka liittyy kontradiktoreiden periaatteen loukkaamiseen, on hylättävä.

2. Perustelujen puutteellisuus

- 61 Italian tasavalta vetoaa EY 253 artiklan rikkomiseen sekä toisen kanneperusteensa yhteydessä että kolmannen, neljännen ja viidennen kanneperusteensa yhteydessä, jotka liittyvät EY 87 artiklan rikkomiseen.

Asianosaisten lausumat

- 62 Italian tasavalta väittää toisen kanneperusteensa yhteydessä, ettei komissio ole vastannut nimenomaisesti sen vastauksena Borsa italianan huomautuksiin 30.11.2004 päivätyssä kirjeessä esitettyyn huomautukseen siitä, että Italian oikeusjärjestyksessä oli jo olemassa Super DIT:ksi nimetty toimenpide, jossa on analogisia piirteitä kyseessä olevien toimenpiteiden kanssa. Tämä DL 269/2003:n 11 §:n 4 momentissa säädettyihin verokannustimiin liittyvä toimenpide oli jo ollut komission sellaisen tiedonsaantipyynnön kohteena, joka koski mahdollisia syrjiviä seikkoja, jotka Italian viranomaiset olivat myöhemmin poistaneet. Lisäksi tämä toimenpide oli esitetty muodollisesti talous- ja rahoitusasioiden neuvoston hyväksyttäväksi, joka katsoi, että se ei ole haitallinen yritysverotukseen sovellettavista menettelysäännöistä 1.12.1997 annetun neuvoston ja neuvostoon kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselmassa (EYVL 1998, C 2, s. 2) tarkoitetulla tavalla.
- 63 Italian tasavalta väittää nojautuen erityisesti yhdistetyissä asioissa T-228/99 ja T-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen v. komissio, 6.3.2003 annettuun tuomioon (Kok., s. II-435, 279–281 kohta; jäljempänä tuomio WestLB) siinä mainittuine oikeuskäytäntöviittauksineen, että komission olisi pitänyt esittää syyt, joiden perusteella se katsoi, ettei sen tarvitse hyväksyä samaa kantaa kuin minkä se hyväksyi Super DIT:n osalta. Komission olisi pitänyt esittää etenkin ne syyt, joiden perusteella se katsoi riidanalaisessa päätöksessä yhteismarkkinoille soveltumattomaksi toimenpiteen, joka on analoginen toiseen, sitä hieman edeltäneeseen toimenpiteeseen nähden eli tässä asiassa Super DIT:hen nähden, jonka osalta ei esitetty minkäänlaisia huomautuksia.
- 64 Italian tasavalta vetoaa kolmannen kanneperusteensa yhteydessä EY 253 artiklan rikkomiseen siltä osin kuin komissio katsoi riidanalaisessa päätöksessä, että tukiohjelman soveltamisen aikana listautuneet yhtiöt hyötyvät valikoivasta edusta. Komissio tyytyi vahvistamaan, ettei erilainen kohtelu heijasta mitään merkittävää eroa listautuneiden yhtiöiden ja listaamattomien yhtiöiden tilanteen välillä, eikä se myöskään ottanut kantaa Borsa italianan sekä Italian viranomaisten tältä osin esittämiin väitteisiin.

- 65 Italian tasavalta väittää neljännen kanneperusteensa yhteydessä, että riidanalaista päätöstä rasittaa perustelujen puutteellisuus siltä osin kuin komissio on katsonut, että kyseinen toimenpide vaikuttaa yhteisön sisäiseen kilpailuun. Komission olisi pitänyt ilmoittaa ainakin ne erityiset seikat, joiden perusteella se katsoi, että kilpailutilannetta saatetaan muuttaa ja että jäsenvaltioiden välisten markkinoiden kauppaan saatetaan vaikuttaa. Tämä pitää paikkansa esillä olevassa asiassa varsinkin sen vuoksi, että kyseiset yritykset toimivat eri taloudellisilla sektoreilla ja tuet ovat määriltään hyvin pieniä. Komissio ei ole osoittanut, että kyseessä olevat toimenpiteet ovat toimintatukea, ja se on tukeutunut yleisiin ja likimääräisiin väitteisiin. Italian tasavalta huomauttaa lisäksi, että komissio on riidanalaisessa päätöksessä tutkinut vain yhtä riidanalaisista toimenpiteistä eli DL 269/2003:n 11 §:ssä säädettyä verokannan alentamista, eikä se ole tutkinut listautumiskulujen vähentämistä veronalaisesta määrästä, mistä säädetään DL 269/2003 1 §:n 1 momentin d kohdassa.
- 66 Lopuksi Italian tasavalta moittii viidennessä kanneperusteessaan komissiota siitä, että se on tyytynyt perustamaan kyseisten toimenpiteiden soveltumattomuuden yhteismarkkinoille siihen seikkaan, että ne ovat toimintatukia, ja joka tapauksessa siitä, että se ei ole perustellut oikeudellisesti riittävällä tavalla toteamustaan kyseisten toimenpiteiden soveltumattomuudesta yhteismarkkinoille.
- 67 Komissio kiistää Italian tasavallan väitteet.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 68 Aluksi on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluvelvollisuuden laajuus riippuu kyseessä olevan toimenpiteen luonteesta ja sen antamiseen liittyvistä olosuhteista. Perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmentävä yhteisön toimielimen toimenpiteen päättely siten, että yhtäältä yhteisöjen tuomioistuin voi harjoittaa laillisuusvalvontaansa ja että toisaalta henkilöille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiaan ja tarkastaa, onko päätös

perusteltu. Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, koska tutkittaessa sitä, täyttävätkö toimen perustelut EY 253 artiklassa asetetut vaatimukset, on otettava huomioon sen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt (asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok., s. I-1719, 63 kohta ja edellä 63 kohdassa mainittu asia WestLB, tuomion 278 ja 279 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Komissio ei myöskään ole velvollinen ottamaan kantaa kaikkiin asianomaisten esittämiin väitteisiin. Sen on ainoastaan tutkittava sellaiset tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevat väitteet, joilla on olennainen merkitys päätöksen kannalta (ks. edellä 63 kohdassa mainittu asia WestLB, tuomion 280 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 69 Lisäksi komissio voi tukijärjestelmän osalta tyytyä tutkimaan kyseessä olevan tukijärjestelmän yleispiirteitä, eikä sillä ole velvollisuutta tutkia jokaista yksittäistä soveltamistapausta (yhdistetyt asiat C-15/98 ja C-105/99, Italia ja Sardegna Lines v. komissio, tuomio 19.10.2000, Kok., s. I-8855, 51 kohta ja asia C-278/00, Kreikka v. komissio, tuomio 29.4.2004, Kok., s. I-3997, 24 kohta) sen tarkastamiseksi, sisältääkö tämä järjestelmä tuen elementtejä (asia C-66/02, Italia v. komissio, tuomio 15.12.2005, Kok., s. I-10901, 91 kohta).
- 70 Näiden periaatteiden valossa on tutkittava, onko riidanalaisista päätöistä perusteltu riittävästi niiden komission arvioinnin eri kohtien osalta, jotka Italian tasavalta on riitauttanut.

Perustelujen puutteellisuus siltä osin, että komissio ei ole ottanut huomioon Italian oikeusjärjestelmässä olevaa toimenpidettä, jolla on analogisia piirteitä kyseessä olevien toimenpiteiden kanssa

- 71 Italian tasavalta moittii toisessa kanneperusteessaan komissiota siitä, ettei se ole ottanut kantaa toisen kyseessä olevan toimenpiteen väitettyyn jatkuvuuteen, eli jatkuvuuteen DL 269/2003:n 11 §:ssä ja Super DIT:ssä säädettyjen verohuojennusten välillä.

- 72 Aluksi on todettava, että viittaus Super DIT:hen, jolla on ajallinen ja oikeudellinen yhteys kyseisiin toimenpiteisiin, on tehty muodollisesti ensimmäisen kerran Borsa italianan 4.10.2004 esittämissä huomautuksissa, joita Italian viranomaiset ovat kommentoineet 30.11.2004 päivätyssä kirjeessään. Italian viranomaisten ja Borsa italianan mukaan kyseessä olevat toimenpiteet ovat perusteltuja Italian verojärjestelmän yleisten periaatteiden nojalla sillä perusteella, että Italian oikeusjärjestelmässä oli jo olemassa Super DIT.
- 73 On myös todettava, kuten Italian tasavalta väittää, että kun komissio on esittänyt riidanalaisessa päätöksessä syyt, joiden perusteella DL 269/2003:ssa mainituilla verokannustimilla myönnetään EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valikoiva etu, se ei ole viitannut lainkaan Super DIT:hen.
- 74 Italian tasavallan esittämät väitteet eivät kuitenkaan voi menestyä.
- 75 Tältä osin on aluksi huomattava, ettei komissio ole, kuten se väittää kirjelmässään, koskaan lausunut Super DIT:n mahdollisesta luokittelusta valtioneuoksi, eikä Super DIT:stä ole ilmoitettu komissiolle EY 88 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla, ja koska se kumottiin vuonna 2001, mitä Italian tasavalta ei ole kiistänyt, se ei sisälly kyseiseen tukijärjestelmään. Super DIT mainitaan vain DL 269/2003:n 11 §:ssä, jotta kyseessä olevia yrityksiä estetään saamasta hyväkseen kaksinkertaisia verohuojenuksia.
- 76 Lisäksi siltä osin kuin komission on väitetty tienneen Super DIT:stä, kun se valvoi sääntöjen noudattamista sisämarkkinoilla, ja siitä, että talous- ja rahoitusasioiden neuvosto tutki Super DIT:tä, on todettava yhtäältä, etteivät nämä kaksi seikkaa kuulu valtion tukien valvontaan, ja toisaalta, että komission väitetyllä toimimattomuudella toimenpiteen osalta, joka voisi muodostaa valtioneuon, ei ole merkitystä, silloin kun

tukiohjelmaa ei ole ilmoitettu sille, kuten on käsiteltävänä olevassa asiassa (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-183/02 P ja C-187/02 P, Demesa ja Territorio Histórico de Álava v. komissio, tuomio 11.11.2004, Kok., s. I-10609, 52 kohta).

- 77 Lisäksi sillä seikalla, että vaikka komissio olisi tuntenut Super DIT:n yksityiskohtaisesti ja sillä olisi ollut mahdollisuus aloittaa muodollinen tutkintamenettely, se ei ole koskaan ottanut kantaa Super DIT:n mahdolliseen luokitteluun valtiontueksi, ei ole mitään vaikutusta EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun valtiontuen käsitteeseen eikä asetuksessa N:o 659/1999 tarkoitettuun luokitteluun uudeksi tai olemassa olevaksi tueksi.
- 78 Vaikka oletettaisiin, että Super DIT ja kyseessä oleva tukijärjestelmä ovat toistensa looginen jatke ja seuraus, se seikka, että komissio ei ole puuttunut Super DIT:hen, on joka tapauksessa merkityksetön, jos nyt esillä olevassa asiassa kyseessä oleva tukijärjestelmä, kun sitä tutkitaan Super DIT:stä erillään, on valtiontuki (ks. vastaavasti asia 57/86, Kreikka v. komissio, tuomio 7.6.1988, Kok., s. 2855, 10 kohta ja asia C-148/04, Unicredito Italiano, tuomio 15.12.2005, Kok., s. I-11137, 105 kohta).
- 79 Lopuksi on muistutettava, että edellä 69 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan komissio ei ole velvollinen ottamaan kantaa kaikkiin niiden, joita asia koskee, sille esittämiin väitteisiin. Sen on ainoastaan mainittava ne tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joilla on olennainen merkitys riidanalaisen päätöksen kannalta (ks. vastaavasti edellä 45 kohdassa mainittu asia Technische Glaswerke Ilmenau v. komissio, tuomion 60 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Komissio ei ole myöskään velvollinen perustelemaan riidanalaista päätöstä yksityiskohtaisesti vastataksaan väitteisiin, joita se ei pidä asian kannalta merkityksellisinä tai joilla se katsoo olevan asian kannalta vain hyvin vähän merkitystä (ks. vastaavasti asia C-404/04 P-R, Technische Glaswerke Ilmenau v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen presidentin määräys 29.4.2005, Kok., s. I-3539, 37 kohta). Koska Super DIT ei kuitenkaan ole kyseisen tukijärjestelmän osa eikä komissio ole millään tavoin arvioinut, onko se valtiontukia koskevien säännösten mukainen, sillä ei ole olennaista merkitystä riidanalaisen päätöksen kannalta.

80 Komissiota ei näin ollen voida moittia siitä, ettei se ole vastannut erikseen siihen väitteeseen, jonka mukaan kyseiset toimenpiteet ovat jatkoa Super DIT:lle ja voivat tämän vuoksi olla perusteltuja Italian verojärjestelmän yleisten periaatteiden nojalla.

81 Näin ollen toinen kanneperuste on hylättävä perusteettomana.

Riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuus kyseisten toimenpiteiden valikoivan luonteen osalta

82 Komissio pyrkii riidanalaisen päätöksen 26–32 perustelukappaleessa osoittamaan valikoivan edun olemassaolon.

83 Ensiksi komissio arvioi riidanalaisen päätöksen 26 perustelukappaleessa, että kyseessä olevat toimenpiteet ovat poikkeus verojärjestelmän tavanomaisessa toiminnassa, ja niillä annetaan yksipuolinen etu yhtiöille, jotka voivat listautua tukiohjelman lyhyen soveltamisjakson aikana, ja tukiohjelman ulkopuolelle jäävät yritykset, jotka ovat jo listautuneet, jotka eivät täytä listautumisen ehtoja tai jotka eivät päättä listautua kyseisen ajanjakson aikana.

84 Se selittää 27–29 perustelukappaleessa ne syyt, joiden perusteella tätä poikkeamista ei voida perustella verojärjestelmän luonteella, koska säännellyillä markkinoilla listautuneiden yritysten tilanne ei eroa merkittävästi listautumattomien yritysten tilanteesta. Komissio tarkentaa yhtäältä, että tuensaajien tulevaisuudessa saamaan voittoon sovellettava verokannan alentaminen, josta säädetään DL 269/2003:n 11 §:ssä, ei ole oikeasuhteinen, koska kyseisellä voitolla ei ole yhteyttä siihen, että tuensaajat ovat listautuneita yrityksiä, niiden pääomarakenteeseen ja muihin listautumiseen liittyviin seikkoihin, ja toisaalta, että DL 269/2003:n 1 §:n 1 momentin d kohdassa säädetty

verotettavasta tulosta tehtävä vähennys on erityinen tuki, koska se myönnetään liiketoiminnan kulujen perusteella tehtävän tavallisen vähennyksen lisäksi. Lisäksi tukiohjelman lyhyt voimassaoloaika, joka tarkoittaa monien mahdollisten tuensaajien sulkemista sen ulkopuolelle, on riidanalaisen päätöksen mukaan vastoin tavoitetta edistää yritysten listautumista.

85 Toiseksi komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 30 perustelukappaleessa, että kyseessä olevilla toimenpiteillä on merkittäviä vaikutuksia tietyinkokoisiin yrityksiin ja että ne voivat vääristää kilpailua parantamalla näiden yritysten asemaa verrattuna sellaisiin kilpaileviin yrityksiin, joilla ei ole toimipaikkaa Italiassa. Lisäksi se katsoo, että vaikka kyseessä olevat kannustimet myönnetään verojärjestelmän kautta, ne hyödyttävät ensi sijassa italialaisia yrityksiä, joiden osalta verohuojennukset koskevat niiden maailmanlaajuisesti saamia voittoja, kun taas ulkomaisten yritysten osalta verohuojennuksia sovelletaan vain niiden Italiassa saamiin voittoihin. Komissio sulkee samoin pois kaiken verojärjestelmän luonteesta johtuvan perustelun, koska tukijärjestelmä on erityinen tuki, jota ei voida perustella verojärjestelmän tavanomaisen toiminnan pohjalta.

86 Edellä esitetyistä seikoista ilmenee, että komissio on riidanalaisessa päätöksessä esittänyt selvästi, millä tavoin kyseessä olevien toimenpiteiden tuensaajayritykset saavat valikoivaa etua. Näin ollen kolmannen kanneperusteen osa, joka liittyy perustelujen puutteellisuuteen, on hylättävä.

Riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuus siltä osin kuin se koskee kyseessä olevien toimenpiteiden vaikutusta kilpailuun ja yhteisön sisäiseen kauppaan

87 On huomautettava, että vaikka komissiolla on velvollisuus tuoda päätöksensä perusteluissa esille ainakin ne olosuhteet, joissa tuki on myönnetty, jos niiden perusteella on mahdollista osoittaa, että tuki saattaa vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristää tai uhata vääristää kilpailua, komissiolla ei ole velvollisuutta laatia

talousanalyysiä kyseisten markkinoiden todellisesta tilanteesta, tuensaajayritysten markkinaosuudesta, kilpailijayritysten tilanteesta ja jäsenvaltioiden välisestä kaupasta. Lisäksi komission ei tarvitse osoittaa tuen tosiasiallisia vaikutuksia kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, jos on kyse laittomasti myönnetystä tuesta. Tällainen velvoite asettaisi nimittäin jäsenvaltiot, jotka myöntävät laitonta tukea, parempaan asemaan kuin jäsenvaltiot, jotka ilmoittavat suunnitellusta tuesta (ks. vastaavasti asia T-55/99, CETM v. komissio, tuomio 29.9.2000, Kok., s. II-3207, 100–103 kohta ja edellä 45 kohdassa mainittu asia Technische Glaswerke Ilmenau v. komissio, tuomion 215 kohta).

88 Kun otetaan huomioon edellä mainittu oikeuskäytäntö, komissio ei ole laiminlyönyt velvollisuuttaan perustella riittävällä tavalla riidanalaisen päätöksen osa, joka koskee kyseessä olevien toimenpiteiden vaikutusta kilpailuun ja yhteisön sisäiseen kauppaan.

89 Tältä osin komissio tutkii riidanalaisen päätöksen 34–37 perustelukappaleessa kyseessä olevien toimenpiteiden vaikutusta kilpailuun ja yhteisön sisäiseen kauppaan.

90 Aluksi se korostaa, että kyseessä olevat toimenpiteet voivat ”vääristää yritysten välistä kilpailua ja jäsenvaltioiden välistä kauppaa, koska tuensaajayritykset saattavat toimia kansainvälisillä markkinoilla ja harjoittaa kaupallista ja muuta taloudellista toimintaa markkinoilla, joilla käydään kovaa kilpailua” (riidanalaisen päätöksen 34 perustelukappale).

91 Tämän jälkeen se luettelee listautumista aikovien yritysten taloudelliset tavoitteet, joita ovat rahoituslähteiden lisääminen ja monipuolistaminen, taloudellisen aseman vahvistaminen ja arvion saaminen markkina-arvosta, ja esittää, että ”myöntämällä ylimääräisen verotuksellisen edun yrityksille, jotka päättävät listautua pörssiin, järjestelmä parantaa niiden kilpailukykyä ja taloudellista asemaa kilpailijoihin nähden”, sekä täsmentää, että kuvatut vaikutukset ”voivat suosia italialaisia yrityksiä,

jotka toimivat markkinoilla, joilla käydään yhteisön sisäistä kauppaa”, ja että tästä syystä ”järjestelmä vaikuttaa kauppaan ja vääristää kilpailua” (riidanalaisen päätöksen 35 perustelukappale).

- 92 Lopuksi komissio tarkentaa, että ”Italian arvopaperipörssiin listautuneet [kymmenen] yritys[tä] kuuluvat eri toimialoille, tehdasteollisuudesta yleishyödyllisiin palveluihin. Alat ovat avoimia kansainväliselle kilpailulle”, ja arvioi, että myönnettyjen verohuojennusten tuomat edut ovat huomattavia ja voivat saavuttaa jopa 11,7 miljoonaa euroa tuensaajan osalta tukijärjestelmän kolmen vuoden voimassaoloajan aikana (riidanalaisen päätöksen 36 perustelukappale).
- 93 Komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 37 perustelukappaleessa, että ”järjestelmä vääristää merkittävästi kilpailua eri aloilla, joilla tuensaajat toimivat, koska tuensaajat ovat alojensa johtavia yrityksiä Italiassa. Tämä on peruste järjestelmän kielteiselle arvioinnille”.
- 94 Riidanalaisen päätöksen perustelut ovat siis sellaiset, että Italian tasavallalle ja yhteisöjen tuomioistuimille selviävät syyt, joiden vuoksi komissio on katsonut, että ne EY 87 artiklan 1 kohdan soveltamisedellytykset, jotka koskevat vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja kilpailun vääristymistä, täyttyvät esillä olevassa asiassa.
- 95 Tätä johtopäätöstä ei voida asettaa kyseenalaiseksi sillä Italian tasavallan väitteellä, jonka mukaan DL 269/2003:n 1 §:n 1 momentin d kohdassa tarkoitettua toimenpidettä ei käsitelty, kun tutkittiin kilpailun vääristymistä ja kyseessä olevien toimenpiteiden vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tältä osin on riittävää muistuttaa, että riidanalaisen päätöksen 34–37 perustelukappaleessa, joissa mainitaan ”järjestelmän” vaikutukset, esitetään selkeästi ja yksiselitteisesti, että komission perustelut soveltuvat tukijärjestelmään kokonaisuudessaan ja näin ollen kahteen kyseessä olevaan toimenpiteeseen.

96 Tästä seuraa, että myös neljännen kanneperusteen osa, joka koskee riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuutta siltä osin kuin päätös koskee kyseessä olevien toimenpiteiden vaikutusta kilpailuun ja yhteisön sisäiseen kauppaan, on hylättävä.

Riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuus siltä osin, kuin päätös koskee kyseessä olevien toimenpiteiden soveltumattomuutta yhteismarkkinoille

97 Komissio arvioi riidanalaisen päätöksen 39–45 perustelukappaleessa kyseessä olevien toimenpiteiden soveltuvuutta yhteismarkkinoille.

98 Aluksi komissio korostaa, että tätä soveltuvuutta on arvioitava EY 87 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisten poikkeusten perusteella (riidanalaisen päätöksen 39 perustelukappale) ja etteivät Italian viranomaiset ole nimenomaisesti riitauttaneet sen menettelyn aloittamispäätöksessä esittämää arviota, jonka mukaan tähän tapaukseen ei sovellu mikään näistä poikkeuksista (riidanalaisen päätöksen 40 perustelukappale). Tämän jälkeen se esittää, että myönnetyt ”edut joko eivät liity mihinkään kustannukseen tai ne liittyvät kustannuksiin, jotka eivät ole tukikelpoisia ryhmäpoikkeusasetusten tai yhteisön suuntaviivojen perusteella” (riidanalaisen päätöksen 41 perustelukappale). Komissio tarkentaa lisäksi, että EY 87 artiklan 2 kohdan ja 3 kohdan a, b ja d alakohdan mukaisia poikkeuksia ei voida soveltaa tähän asiaan (riidanalaisen päätöksen 42–44 perustelukappale). Lopuksi se korostaa erityisesti EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan osalta, että ”järjestelmästä myönnetyt verohelpotukset eivät liity tiettyihin investointeihin, työpaikkojen luomiseen tai erityisiin hankkeisiin” ja että ”ne pelkästään vähentävät liiketoiminnasta tavallisesti aiheutuvia kustannuksia, joista yritysten on vastattava, ja ne on sen vuoksi katsottava yhteismarkkinoille soveltumattomiksi toimintatuiksi” (riidanalaisen päätöksen 45 perustelukappale).

99 Sen osalta, että kantaja väittää, että komissiolla on velvollisuus perustella erityisesti johtopäätöksensä, jonka mukaan kyseessä olevat toimenpiteet eivät ole yhteismarkkinoille soveltuvia, sen mahdollisuuden sijaan, että tuet voisivat olla perusteltuja myös toimintatukina, on muistutettava erityisesti, että edellä 68 kohdassa mainitun

oikeuskäytännön mukaisesti komissio ei ole velvollinen ottamaan kantaa kaikkiin asianomaisten esittämiin väitteisiin. Sen on ainoastaan tutkittava sellaiset tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevat väitteet, joilla on olennainen merkitys päätöksen kannalta. Edellä 79 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti se ei ole myöskään velvollinen perustelevaan päätöstään yksityiskohtaisesti vastatakseen väitteisiin, joita se ei pidä merkityksellisinä tai joilla se katsoo olevan vain hyvin vähän merkitystä.

100 Tältä osin on riittävää todeta, että komissio on esittänyt oikeudellisesti riittävällä tavalla riidanalaisen päätöksen 39–45 perustelukappaleessa olennaiset perustelut sille, että se on todennut tukijärjestelmän soveltumattomaksi yhteismarkkinoille, ja ilmoittanut riidanalaisen päätöksen 46 kohdassa, ettei näihin tukiin, jotka ovat toimintatukia, sovelleta mitään poikkeusta.

101 On todettava, että riidanalaisen päätöksen perustelujen avulla voidaan ymmärtää ne syyt, joiden vuoksi komissio sulki pois EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisten poikkeusten soveltamisen, ja tarkemmin ne syyt, joiden vuoksi se luokitteli riidanalaiset toimenpiteet toimintatuiksi, jotka eivät kuulu EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan soveltamisalaan, eikä investointituiksi.

102 Edellä esitetyillä perusteilla viidennen kanneperusteen osa, joka koskee riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuutta siltä osin kuin päätös koskee kyseessä olevien toimenpiteiden soveltumattomuutta yhteismarkkinoille, on hylättävä.

3. *EY 87 artiklan rikkominen*

103 Italian tasavalta vetoaa kolmannessa, neljännessä ja viidennessä kanneperusteessa EY 87 artiklan rikkomiseen komission kyseessä olevista toimenpiteistä tekemän arvioinnin eri kohtien osalta. Se riitauttaa kolmannen kanneperusteen yhteydessä

hiljattain listautuneille yrityksille myönnetyn tuen olemassaolon sekä tämän tuen valikoivuuden, neljännen kanneperusteen yhteydessä kyseessä olevien toimenpiteiden vaikutuksen kilpailuun ja yhteisön sisäiseen kauppaan ja viidennen kanneperusteen yhteydessä kyseisten toimenpiteiden soveltumattomuuden yhteismarkkinoille.

Hiljattain listautuneille yrityksille myönnetyn tuen valikoivuus

Asianosaisten lausumat

- 104 Italian tasavalta väittää kolmannen kanneperusteen yhteydessä, että tarkastellut toimenpiteet eivät ole luonteeltaan valikoivia tai että niissä tehty erottelu on perusteltu verojärjestelmän luonteen tai rakenteen nojalla.
- 105 Italian tasavalta riitauttaa riidanalaisen päätöksen 26 perustelukappaleessa tehdyn huomautuksen, jonka mukaan edun valikoiva luonne johtuu siitä, että kyseiset toimenpiteet poikkeavat ”verojärjestelmän tavanomaisesta toiminnasta ja suosi[vat] tiettyjä yrityksiä tai tuotantoaloja, ja muodosta[vat] erityisjärjestelmän, josta voivat hyötyä ainoastaan yritykset, jotka voivat listautua pörssiin järjestelmässä vahvistettuna aikana”. Se katsoo, että koska kyseessä oleva tukijärjestelmä koskee kaikkia yhtiöitä, jotka voivat mahdollisesti listautua, se ei ole valikoiva. Uusi tukijärjestelmä nimittäin kohdistuu välttämättä niihin, jotka sen voimaantulon hetkellä täyttävät siinä asetetut ehdot, kun taas se ei voi kohdistua niihin, jotka eivät täytä näitä ehtoja tai jotka ovat täyttäneet ne aiemmin.
- 106 Italian tasavalta riitauttaa samoin riidanalaisen päätöksen 27 perustelukappaleessa esitetyn huomautuksen, jonka mukaan kyseessä oleva tukijärjestelmä ei ole perusteltu Italian verojärjestelmän luonne huomioon ottaen, koska se ei ole oikeasuhteinen siltä

osin kuin alempaa verokantaa sovelletaan tuensaajien tulevaisuudessa saamaan voittoon, jolla ei ole yhteyttä siihen, että tuensaajat ovat listautuneita yrityksiä, niiden pääomarakenteeseen ja muihin listautumiseen liittyviin seikkoihin, eikä tukijärjestelmää voida myöskään perustella sen omien erityisten tavoitteiden perusteella, kun otetaan huomioon sen lyhyt voimassaoloaika, jonka vuoksi monet potentiaaliset tuensaajat eivät voi hyötyä järjestelmästä. Italian tasavallan mukaan kyseessä olevilla toimenpiteillä toteutetaan verojärjestelmän logiikalle ominainen erottelu siltä osin kuin toimenpiteet koskevat listautuneiden yhtiöiden tilannetta, joka on objektiivisesti erilainen kuin arvopaperipörssiin listaamattomien yhtiöiden tilanne. Listautuneiden yhtiöiden on maksettava huomattavia kuluja, jotka jäävät osaksi niiden vastattaviksi, koska niitä ei välttämättä voida vähentää jo sinä verovuonna, jona ne ovat syntyneet, tai vaikka näin voitaisiinkin tehdä, niiden vähennyskelpoisuuden takia verojen määrä voi pienentyä enintään määrään, joka johtuu verotettavaan voittoon sovellettavasta verokannasta.

- 107 Asiassa C-143/99, *Adria-Wien Pipeline ja Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, 8.11.2001 annetussa tuomiossa (Kok., s. I-8365, 41 ja 42 kohta) ja asiassa C-409/00, *Espanja vastaan komissio*, 13.2.2003 annetussa tuomiossa (Kok., s. I-1487, 52 kohta) vahvistetaan Italian tasavallan mukaan, että erilaisen verokohtelun soveltaminen listattuihin yrityksiin on järjestelmän logiikan mukaista eikä muodosta valikoivaa menettelytapaa.
- 108 Komission väitteen osalta, jonka mukaan DL 269/2003:n 11 §:n mukainen verohuojennus ei liity listautumisen kuluihin vaan yritysten saamiin voittoihin, Italian tasavalta väittää, että voittoja ei mahdollisesti ole, jolloin kannan alentamisella ei olisi mitään todellista vaikutusta, mutta vaikka voittoja olisi saatu, kyse on varmasti voitoista, jotka ovat pienentyneet voimakkaasti itse listautumisesta aiheutuneiden kulujen seurauksena.
- 109 Näin ollen komission toteamus, jonka mukaan erilaista kohtelua ei voida perustella listautuneiden yritysten ja listautumattomien yritysten välisen tilanteen merkittävällä erolla (riidanalaisen päätöksen 27 perustelukappale), on Italian tasavallan mukaan oikeudellisesti virheellinen.

- 110 Italian tasavalta lisää, että kyseessä olevien toimenpiteiden valikoivuuden arvioimiseksi on vertailtava kaikkien osakeyhtiöiden tilanteen sijasta pikemminkin vain niiden osakeyhtiöiden tilannetta, jotka mahdollisesti voivat listautua. Kun riidanalaiset toimenpiteet siis kohdistuvat erotuksetta kaikkiin osakeyhtiöihin, jotka mahdollisesti voivat listautua, on ilmeistä, ettei niillä tehdä minkäänlaista ”subjektiivista” valintaa.
- 111 Italian tasavallan mukaan komissio ei ole ottanut huomioon muun muassa kyseisten toimenpiteiden johdonmukaisuutta, sillä ne ovat jatkoa aikaisemmille toimenpiteille hiljattain listautuneiden yritysten verhojennusten osalta, eli Super DIT:lle.
- 112 Se väittää myös, etteivät toimenpiteet ole valikoivia myöskään sen vuoksi, että ne ovat väliaikaisia, varsinkin kun ajallinen rajoitus mahdollistaa sen, että kyseessä oleva tukijärjestelmä sovitetaan yhteen valtion budjetin vaatimusten kanssa, ja voisi selittyä myös toimenpiteen kokeilunluonteisuudella.
- 113 Riidanalaisen päätöksen 28 perustelukappaleen osalta, jonka mukaan DL 269/2003:n 1 §:n 1 momentin d kohdassa säädetty listautumiskulujen vähentäminen on erityinen tuki, koska se myönnetään liiketoiminnan kulujen perusteella tehtävän tavallisen vähennyksen lisäksi, Italian tasavalta katsoo riidanalaisen päätöksen ristiriitaiseksi siltä osin kuin komissio yhtäältä myöntää, että mainittu toimenpide voitaisiin katsoa perustelluksi tukijärjestelmällä tavoitellun erityisen päämäärän vuoksi, ja toisaalta ei hyväksy tätä perustelua toisen kyseessä olevan toimenpiteen osalta eli DL 269/2003:n 11 §:ssä säädetyn verhojennuksen osalta.
- 114 Riidanalaisen päätöksen 30 perustelukappaleen osalta, jonka mukaan kyseessä olevat toimenpiteet hyödyttävät pääasiassa italialaisia yrityksiä, koska verhojennuksia sovelletaan niiden maailmanlaajuisesti saamiin tuloihin, Italian tasavalta väittää, että toimenpiteen valikoivaa luonnetta on arvioitava vertailemalla toisiinsa vain yhtäältä tilanteita, joita se koskee, ja toisaalta tilanteita, joita se ei koske, kun taas valtiontuen

olemassaolon toteamiseksi ei ole merkityksellistä vertailla toisiinsa tilanteita, joita kyseinen toimenpide koskee, kun arvioidaan sitä, onko niissä tästä toimenpiteestä yhtä merkittäviä etuja vai ei.

- 115 Lopuksi Italian tasavalta väittää, että kaikenlaiset kyseessä olevien toimenpiteiden erilaiset vaikutukset italialaisille tuensaajayrityksille ja ulkomaalaisille tuensaajayrityksille eivät ole kiellettyjä, koska on tavanomaista, että verojärjestelmä perustuu verotuksen universaalisuuteen ja verohelpotuksiin maassa asuvien osalta sekä verotuksen alalla sovellettavaan alueperiaatteeseen ulkomailla asuvien osalta (ks. vastaavasti asia C-279/93, Schumacker, tuomio 14.2.1995, Kok., s. I-225, 31, 32 ja 34 kohta ja asia C-391/97, Gschwind, tuomio 14.9.1999, Kok., s. I-5451, 21–24 kohta).
- 116 Komissio kiistää Italian tasavallan väitteet.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 117 EY 87 artiklan 1 kohdassa kielletään valtiontuet, jotka suosivat ”jotakin yritystä tai tuotannonalaa”, eli toisin sanoen valikoivat tuet (edellä 69 kohdassa mainittu asia Italia v. komissio, tuomio 15.12.2005, 94 kohta). Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan valtiontuen käsite ei kuitenkaan kata valtion toimenpiteitä, joilla aikaansaadaan erilaista kohtelua yritysten välillä ja jotka täten ensi näkemältä ovat valikoivia, kun kyseinen erottelu johtuu sen järjestelmän luonteesta ja rakenteesta, jonka osa toimenpiteet ovat (asia C-159/01, Alankomaat v. komissio, tuomio 29.4.2004, Kok., s. I-4461, 42 kohta ja asia C-88/03, Portugali v. komissio, tuomio 6.9.2006, Kok., s. I-7115, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 118 Näin ollen on aluksi tarkasteltava, ovatko kyseessä olevat verokannan alentamistoimenpiteet ensi näkemältä valikoivia, ja tämän jälkeen tarpeen vaatiessa tarkasteltava,

ovatko nämä toimenpiteet oikeutettuja Italian verojärjestelmän luonteen ja rakenteen nojalla, kuten Italian tasavalta väittää.

– Kyseessä olevien toimenpiteiden ensi näkemältä valikoiva luonne

119 Valikoivuutta, joka on valtiontuen käsitteen kannalta perustava tekijä, koskevan edellytyksen arvioinnin osalta oikeuskäytännöstä seuraa, että EY 87 artiklan 1 kohdan mukaan on ratkaistava, onko tietyssä oikeudellisessa järjestelmässä jokin kansallinen toimenpide omiaan suosimaan jotakin yritystä verrattuna muihin, jotka ovat kyseisellä järjestelmällä tavoitellun päämäärän kannalta siihen rinnastettavassa tosiasiallisessa ja oikeudellisessa tilanteessa (ks. edellä 107 kohdassa mainittu asia Espanja v. komissio, tuomion 47 kohta ja edellä 117 kohdassa mainittu asia Portugali v. komissio, tuomion 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

120 Esillä olevassa asiassa DL 269/2003:n 1 §:n 1 momentin d kohdassa ja 11 §:ssä käyttöön otetun verotuksellisen edun valikoivuus kuitenkin ilmenee useista eri tekijöistä. Aluksi on todettava, että oikeus tuloverokannan alentamiseen sitä verovuotta, jonka aikana listautuminen on tapahtunut, seuraavien kolmen vuoden aikana sekä oikeus vähentää verotettavasta tulosta listautumisen kuluja vastaava määrä myönnetään vain hiljattain säännellyille markkinoille listautuneille yrityksille. Edelleen näiden yritysten, eli hiljattain listautuneiden osakeyhtiöiden, on oltava hyväksytty viralliselle listalle säännellyillä markkinoilla 2.10.2003, jolloin DL 269/2003 tuli voimaan, ja 31.12.2004, joka on ensimmäisen listautumisen määräpäivä DL 269/2003:n 11 §:n mukaan, välisenä aikana. Näin ollen kyseessä olevat toimenpiteet hyödyttävät vain niissä mainittuja liiketoimia suorittavia yrityksiä (ks. vastaavasti edellä 69 kohdassa mainittu asia Italia v. komissio, tuomio 15.12.2005, 97 kohta) tukijärjestelmän lyhyen 15 kuukauden pituisen voimassaoloajan aikana (ks. vastaavasti ja analogisesti yhdistetyt asiat T-92/00 ja T-103/00, Diputación Foral de Álava ym. v. komissio, tuomio 6.3.2002, Kok., s. II-1385, 49 kohta). Kaikki muut yritykset on suljettu tukijärjestelmän tukien ulkopuolelle, olivatpa ne jo listautuneita yrityksiä tai niitä, jotka eivät täytä tai eivät voi täyttää listautumisen ehtoja tukijärjestelmän voimassaoloaikana. Tältä osin on vielä tarkennettava, kuten riidanalaisen päätöksen 18 perustelukappaleesta ilmenee ja kuten komissio on useaan otteeseen väittänyt kirjelmässään ja mitä Italian tasavalta ei ole kiistänyt, että tukijärjestelmässä säädetty lyhyt ajanjakso on pääosin verrannollinen aikaan, joka vaaditaan listautumisen suunnitteluun, aloittamiseen ja loppuun saattamiseen, kun otetaan huomioon sitä sääntelevät säännökset, joissa asetetaan ankaria

edellytyksiä, joita listautumista tavoittelevien yritysten on noudatettava. Näin ollen kyseessä olevilla toimenpiteillä myönnetyt tuet, kuten Italian tasavalta myönsi suullisessa käsittelyssä, olivat tosiasiassa vain sellaisten yritysten saatavilla, jotka olivat jo aloittaneet listautumismenettelyn, jotka olivat vähintäänkin aikoneet tehdä niin tai jotka olivat valmiita ryhtymään sellaiseen hyvin lyhyellä varoitusaajalla.

- 121 Sikäli kuin tukijärjestelmän voimassaoloaikana listautuneet yhtiöt hyötyvät verohuojennuksista – eli tuloverokannan alentamisesta ja listautumiskulujen vähentämisestä verotettavasta tulosta tavallisesti tehtävän vähennyksen lisäksi –, joita yritykset, jotka eivät suorita toimenpiteissä mainittuja liiketoimia, eivät voi saada, ne hyötyvät tuista, joihin niillä ei olisi ollut oikeutta verojärjestelmän tavanomaisen soveltamisen yhteydessä. Tämän vuoksi kyseessä olevat toimenpiteet ovat valikoivia.
- 122 Lisäksi kyseessä olevat toimenpiteet ovat valikoivia siltä osin kuin niissä suositaan tosiasiallisesti Italiassa rekisteröityjä yhtiöitä siellä rekisteröimättömiin yhtiöihin verrattuna (ks. vastaavasti ja analogisesti asia 203/82, komissio v. Italia, tuomio 14.7.1983, Kok., s. 2525). Kuten nimittäin komissio riidanalaisen päätöksen 30 kohdassa perustellusti korostaa, verokannustin, joka myönnetään tavanomaisesta verokäytännöstä poiketen kaikille Italiassa verotettaville yhtiöille, jotka listautuvat joillekin säännellyille markkinoille, hyödyttää ensi sijassa Italiassa rekisteröityjä yhtiöitä. Lisäksi verohuojennuksia sovelletaan italialaisten yhtiöiden osalta niiden maailmanlaajuisesti saamiin tuloihin, kun taas mainittuja huojennuksia sovelletaan ulkomaisten yhtiöiden osalta vain niiden Italiassa saamiin tuloihin.
- 123 Tätä johtopäätöstä ei voida kyseenalaistaa sillä Italian tasavallan väitteellä, jonka mukaan toimenpiteen valikoivuutta on arvioitava yksinomaan vertailemalla yhtäältä sillä tarkoitettuja tilanteita ja toisaalta sen soveltamisalan ulkopuolelle jääviä tilanteita eikä vertailemalla toisiinsa kyseessä olevalla toimenpiteellä tarkoitettuja tilanteita. Tältä osin on muistutettava, että EY 87 artiklan 1 kohdassa kielletään kaikki tuet, jotka ovat omiaan suosimaan ”jotakin yritystä tai tuotannonalaa”, ja määritellään tukitoimenpide sen vaikutusten perusteella. Mikään ei kuitenkaan estä, kuten komissio perustellusti esittää, että määritelyihin tahoihin rajoitettu toimenpide – käsiteltävänä olevassa asiassa listautuneet yhtiöt – hyödyttää suuremmassa määrin tiettyjä tuensaajia – käsiteltävänä olevassa asiassa italialaisia yhtiöitä, joihin sovelletaan verohuojennuksia

maailmanlaajuisesti saatujen tulojen osalta –, kuin muita yhtiöitä, jotka myös ovat tukijärjestelmän tuensaajia, eli ulkomaisia yhtiöitä, joihin sovelletaan verohuojennuksia vain Italiassa saatujen voittojen osalta.

124 Edellä esitetystä seuraa, että kyseessä olevilla toimenpiteillä suositaan EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla ”jotakin yrityksiä”. Näin ollen on tutkittava, onko mainituilla toimenpiteillä toteutettu erottelu perusteltu verojärjestelmän, johon ne kuuluvat, luonteen tai yleisen rakenteen nojalla.

– Kyseessä olevien toimenpiteiden perusteltavuus Italian verojärjestelmän luonteen ja rakenteen nojalla

125 Tältä osin on tarkennettava, että jos erottelu perustuu muihin kuin yleisen järjestelmän tavoitteisiin, kyseessä olevan toimenpiteen katsotaan lähtökohtaisesti täyttävän EY 87 artiklan 1 kohdassa määrätyn valikoivuuden edellytyksen (ks. vastaavasti asia 173/73, Italia v. komissio, tuomio 2.7.1974, Kok., s. 709, Kok. Ep. II, s. 323, 33 kohta ja edellä 107 kohdassa mainittu asia Adria-Wien Pipeline ja Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, tuomion 49 kohta). Jäsenvaltion, joka on säätänyt, että yrityksiä kohdellaan kustannusten osalta eri tavoin, on osoitettava, että tällainen erilainen kohtelu on todellakin perusteltu kyseisen järjestelmän luonteen ja rakenteen nojalla (edellä 117 kohdassa mainittu asia Alankomaat v. komissio, tuomion 43 kohta).

126 Italian tasavallan mukaan verohuojennus on verokannustin kyseessä olevassa tukijärjestelmässä tarkoitettujen yhtiöiden listautumiselle, kun otetaan huomioon se seikka, että jokainen yhtiö, joka aikoo listautua pörssiin tai toisille säännellyille markkinoille, joutuu vastaamaan huomattavista kuluista. Mainitut toimenpiteet vastaavat näin ollen listautumista suunnittelevien yhtiöiden erityistä tilannetta, joka on objektiivisesti erilainen kuin muiden yhtiöiden tilanne.

- 127 Tältä osin komissio tarkentaa riidanalaisen päätöksen 27 kohdassa, että kyseessä olevat toimenpiteet eivät vastaa verotuksen kannalta merkittävää eroa pörssiin tai muille säännellyille markkinoille listautuneiden yhtiöiden tilanteen ja listautumattomien yhtiöiden tilanteen välillä.
- 128 Näin ollen on tarkasteltava, onko komissio perustellusti katsonut, ettei kyseessä olevien toimenpiteiden ja niiden edunsaajien objektiivisen erityistilanteen välillä ole mitään yhteyttä.
- 129 Tältä osin kyseisiä toimenpiteitä on tutkittava erikseen.
- 130 Kuten yhtäältä komissio riidanalaisen päätöksen 27 perustelukappaleessa perustellusti esittää, koska DL 269/2003:n 11 §:ssä tarkoitetut verohuojennukset myönnetään listautumisen aikana, niitä sovelletaan tuensaajayritysten tuleviin tuloihin, joilla ei ole mitään yhteyttä siihen seikkaan, että tuensaajat ovat listautuneet, listautumisesta aiheutuneisiin kustannuksiin tai mihinkään muuhun tästä erityisestä tilanteesta johtuvaan väitettyyn haittaan. Kun lisäksi otetaan huomioon sen lyhyt voimassaoloaika, tukijärjestelmä ei ole perusteltu myöskään erityisten tavoitteidensa vuoksi, eli yritysten listautumisen edistämisen vuoksi, koska sen ulkopuolelle suljetaan tosiasiaissa useita mahdollisia tuensaajia.
- 131 Italian tasavalta ei ole myöskään osoittanut mitään yhteyttä listautuneiden yhtiöiden erityispiirteiden – eikä erityisesti väitettyjen listautumisesta aiheutuvien haittojen, jotka aiheutuvat pääomamarkkinoille pääsystä ja järjestelykuluista – ja mainittujen toimenpiteiden välillä.
- 132 Vaikka oletetaan, että listautuneilla yhtiöillä voi olla erilaisia ominaispiirteitä kuin listautumattomilla yhtiöillä, erityisesti pääomamarkkinoille pääsyn ja järjestelykulujen

osalta, on katsottava, ettei DL 269/2003:n 11 §:ssä tarkoitetuilla verohuojennuksilla ole mitään yhteyttä mainittuihin piirteisiin.

133 Kuten toisaalta komissio riidanalaisen päätöksen 28 perustelukappaleessa perustellusti esittää, DL 269/2003:n 1 §:n ensimmäisen momentin d kohdassa tarkoitettu verotettavasta tulosta tehtävä vähennys, joka myönnetään liiketoiminnan kulujen perusteella tehtävän tavallisen vähennyksen lisäksi, muodostaa myös poikkeuksellisen tuen. Vaikka oletetaan, että sen voidaan katsoa olevan perusteltu tukijärjestelmällä tavoitellun yhtiöiden listautumisen edistämisen erityisen tavoitteen nojalla, se on kuitenkin, kuten komissio on perustellusti esittänyt, lyhyen voimassaoloaikansa vuoksi ristiriidassa mainitun tavoitteen kanssa, koska useat mahdolliset tuensaajat jäävät sen ulkopuolelle.

134 Vastoin Italian tasavallan väitteitä riidanalaisessa päätöksessä ei ole minkäänlaista ristiriitaa siltä osin kuin komissio on katsonut, etteivät DL 269/2003:n 11 §:ssä säädetyt verokannustimet voi olla perusteltuja järjestelmän luonteen tai rakenteen nojalla (riidanalaisen päätöksen 27 perustelukappale), vaikka se sitä vastoin myöntää, että DL 269/2003:n 1 §:n ensimmäisen momentin d kohdassa säädetyt verokannustimet voivat olla perusteltuja (riidanalaisen päätöksen 28 perustelukappale).

135 Tältä osin komissio on perustellusti katsonut ensimmäisen toimenpiteen osalta heti alkuun, ettei se voi olla perusteltu, koska mainittu toimenpide ei liity mihinkään listatuille yhtiöille tyypilliseen erityiseen tilanteeseen, ja toisen toimenpiteen osalta, ettei se voi olla perusteltu käsiteltävänä olevassa asiassa, sen jälkeen kun se totesi, että tällainen toimenpide olisi mahdollisesti voinut olla perusteltu, koska se liittyy listautumiskuluihin.

136 Näin ollen on todettava, ettei komissio ole rikkonut EY 87 artiklan 1 kohtaa, kun se on katsonut, että kyseessä olevilla toimenpiteillä suositaan ”jotakin yritystä tai tuotan-

nonalaa” ja että koska mainittujen toimenpiteiden ja tukijärjestelmän tavoitteen väliltä puuttuu suora yhteys, ne eivät kuulu Italian verojärjestelmän luonteeseen ja rakentamiseen.

137 Tätä johtopäätöstä ei voida kumota kyseessä olevien toimenpiteiden ja aikaisempien analogisten toimenpiteiden, eli Super DIT:n, välisellä väitetyllä johdonmukaisuudella, johon Italian hallitus vetoaa.

138 Italian tasavalta ei ole osoittanut, että tällainen johdonmukaisuus olisi olemassa.

139 Aluksi on todettava, että näiden kahden järjestelmän välinen jatkuvuus on keskeytynyt, koska Super DIT kumottiin vuonna 2001, vaikka sen soveltamista jatkettiin väliaikaisesti yhtiöihin, jotka olivat 30.6.2001 mennessä suorittaneet pääomaa korottavia toimia, ja nyt kyseessä olevat toimenpiteet otettiin käyttöön lokakuussa 2003.

140 Lisäksi näiden kahden järjestelmän soveltamisala on täysin erilainen. Super DIT:ssä säädettiin verokannan alennuksista, joita sovellettiin ainoastaan sijoitetun pääoman korottamisella saatuun tavanomaiseen tuottoon sellaisten yhtiöiden osalta, joiden osakkeet on hyväksytty säännellyille markkinoille listattaviksi ensimmäistä listaamista seuraavan kolmen verovuoden osalta. Kuten komissio korostaa, Super DIT:n tarkoituksena oli lieventää uuden riskipääoman, jonka vero-oikeudellinen kohtelu on epäedullisempaa lainalla rahoitukseen verrattuna, hankkimisen kustannuksia listautumisen yhteydessä. Sitä vastoin kyseessä olevilla toimenpiteillä säädetään yhtäältä verokannan alennuksista maailmanlaajuisten tulojen osalta ja toisaalta listautumiskulujen vähennyksestä, joka tehdään tavallisen vähennyksen lisäksi.

141 Vaikka oletettaisiin, että peräkkäiset toimenpiteet ovat looginen jatke ja seuraus, tämä näkökohta ei kuitenkaan sellaisenaan riitä osoittamaan sitä, että kyseessä olevat

toimenpiteet kuuluvat järjestelmän luonteeseen ja rakenteeseen, koska komissio ei ole lausunut Super DIT:n mahdollisesta valtiontuen luonteesta, kuten edellä 75 kohdassa on todettu.

142 Lopuksi Italian tasavallan väitteen osalta, joka koskee etenkin maassa asuvien ja ulkomailla asuvien erilaista kohtelua sisäisessä verojärjestelmässä, on muistutettava, että esillä olevassa asiassa kyseessä olevien toimenpiteiden vaikutukset eivät johdu veron määräytymisperusteen määrittelystä sellaisenaan eivätkä näin ollen veronkantoa koskevista erilaisista säännöistä, joiden johdonmukaisuutta Italian tasavalta on korostanut. Nämä vaikutukset seuraavat pikemminkin, kuten komissio perustellusti esittää, valinnasta liittää kyseessä olevat edut veron määräytymisperusteeseen, mikä ei ole verojärjestelmän logiikkaan perustuva valinta. Toisin sanoen tuet, joiden tarkoituksena on lähtökohtaisesti edistää listautumista säännöllisille markkinoille, liittyvät veron määräytymisperusteeseen, jolla ei ole mitään yhteyttä listautumiseen. Vaikka edun alkuperä on listautumisessa, tukijärjestelmä johtaa näin ollen käytännössä siihen, että myönnetään erilainen tuki sen mukaan, onko tuensaajan kotipaikka Italiassa vai muualla.

143 Edellä esitetystä seuraa, että kolmas kanneperuste on hylättävä siltä osin kuin se koskee EY 87 artiklan 1 kohdan rikkomista.

Kyseessä olevien toimenpiteiden vaikutus yhteisön sisäiseen kauppaan ja kilpailuun

Asianosaisten lausumat

144 Neljännen kanneperusteen yhteydessä Italian tasavalta kyseenalaista komission tekemän arvioinnin siltä osin kuin se koskee kilpailua rajoittavaan vaikutukseen ja vaikutukseen yhteisön sisäiseen kauppaan liittyviä edellytyksiä.

- 145 Italian tasavallan mukaan kilpailua rajoittava vaikutus on määritelmän mukaan olemassa olevan kilpailutasapainon muuttuminen eli vaikutus, jota voidaan arvioida vain pitkähköllä ajanjaksolla. Komissio ei ole tarkentanut perusteita, joiden nojalla riidanalaiset toimenpiteet pystyivät sellaisinaan muuttamaan kilpailutasapainoa pysyvästi niiden lyhyestä kestosta ja vähäisestä määrästä riippumatta. Italian tasavalta vetoaa tältä osin oikeuskäytäntöön, jonka mukaan suhteellisen pienellä tuella voi olla vaikutus kauppaan, ”kun sektorilla, jolla siitä hyötyvä yritys toimii, on kova kilpailu”, tukeakseen väitettään siitä, että komissio oli velvollinen tekemään arvion, edes tiivistetyn, niistä aloista, joilla kyseessä olevien toimenpiteiden eri tuensaajat voivat toimia, ja näiden alojen kilpailutilanteesta, mitä se ei ole esillä olevassa asiassa tehnyt.
- 146 Vaikka komission olisi pitänyt tehdä taloudellinen arviointi, se tyytyi yleisiin toteamuksiin tekemättä eroa yhteisön alojen ja yksinomaan kansallisten alojen välillä, vaikka se myönsi, että tietyt tuensaajat voivat toimia viimeksi mainituilla aloilla.
- 147 Komissio ei ole Italian tasavallan mukaan myöskään osoittanut, että kyseessä olevat toimenpiteet ovat toimintatukia. Toimenpiteiden tarkoituksena on Italian tasavallan mukaan päinvastoin suosia yritysten taloudellista vahvistumista sen jälkeen, kun ne ovat listautuneet. Koska kyse on siis rakenteellisista toimenpiteistä eikä juoksevan hallinnon tuista, komission olisi pitänyt arvioida asianmukaisesti niiden väitettyä vaikutusta kilpailuun.
- 148 Erityisesti kilpailun vääristymisen osalta Italian tasavalta väittää, että riidanalaisessa päätöksessä huomioon otettuihin tukijärjestelmän tuensaajiin eli markkinoiden tärkeimpiin toimijoihin nähden verotuksellisella edulla, joka voi tarkoittaa kokonaisuudessaan 11,7 miljoonan euron säästöä kolmena vuonna, joiden aikana alennettua kantaa sovelletaan, ei sellaisenaan ole merkittävää vaikutusta näiden yritysten kilpailuasemaan, kun otetaan huomioon niiden liikevaihto, ellei tehdä yksityiskohtaisempaa tutkimusta, mitä ei ole esillä olevassa asiassa tehty.

- 149 Lopuksi Italian tasavalta toteaa, että koska kannan alentamisen tarkoituksena on asettaa samanlaiseen asemaan huomattavista kuluista vastaavat listautuneet yhtiöt sekä listautumattomat yhtiöt ja yhtiöt, joita ei ole hyväksytty listalle, tämä huojennus ei tarkoita tukea listautuneille yhtiöille eikä näin ollen aiheuta minkäänlaista kilpailun vääristymistä.
- 150 Komissio kiistää Italian tasavallan väitteet.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 151 EY 87 artiklan 1 kohdassa kielletään tuet, jotka vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristävät tai uhkaavat vääristää kilpailua.
- 152 Komissiolla ei ole näitä kahta edellytystä arvioidessaan velvollisuutta osoittaa, että tuet todella vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja että kilpailu tosiaankin vääristyy, vaan komission on ainoastaan tutkittava, ovatko nämä tuet omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristämään kilpailua (ks. edellä 69 kohdassa mainittu asia Italia v. komissio, tuomio 15.12.2005, 111 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 153 Kun erityisesti jäsenvaltion myöntämä tuki vahvistaa yrityksen asemaa jäsenvaltioiden välisessä kaupassa muihin, kilpaileviin yrityksiin verrattuna, tuen on katsottava vaikuttavan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Ei myöskään ole tarpeen, että tuensaajayritykset harjoittavat itse jäsenvaltioiden välistä kauppaa. Kun jäsenvaltio myöntää tuen yritykselle, liiketoiminta jäsenvaltiossa voi tämän johdosta pysyä ennallaan tai lisääntyä sillä seurauksella, että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden yritysten mahdollisuudet päästä tuon jäsenvaltion markkinoille vähentyvät. Lisäksi sellaisen yhtiön vahvistuminen, joka tuohon saakka ei harjoita jäsenvaltioiden välistä kauppaa, voi asettaa sen tilanteeseen, jossa sillä on mahdollisuus päästä toisen

jäsenvaltion markkinoille (ks. vastaavasti edellä 69 kohdassa mainittu asia Italia v. komissio, tuomio 15.12.2005, 115 ja 117 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 154 Suhteellisen vähäinenkin tuki voi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, jos niillä aloilla, joilla tuensaajayritykset toimivat, on kova kilpailu (ks. vastaavasti asia T-214/95, Vlaams Gewest v. komissio, tuomio 30.4.1998, Kok., s. II-717, tuomion 49 kohta).
- 155 Lisäksi vakiintuneessa oikeuskäytännössä todetaan, että jos julkinen elin suosii edun myöntämällä yritystä, joka harjoittaa toimintaa alalla, jolla kilpailu on kovaa, kilpailu vääristyy tai uhkaa vääristyä. Mikäli etu on pieni, kilpailu vääristyy vähemmän, mutta se kuitenkin vääristyy. EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kielto koskee kaikenlaista tukea, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua, sen määrästä riippumatta, jos se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (edellä 154 kohdassa mainittu asia Vlaams Gewest v. komissio, tuomion 46 kohta).
- 156 Riidanalaisen päätöksen 34–36 perustelukappaleesta ilmenee, että komissio on edellä mainitun oikeuskäytännön mukaisesti tutkinut, voivatko kyseessä olevat toimenpiteet vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Komission mukaan kyseessä olevat toimenpiteet parantavat niiden tuensaajayhtiöiden kilpailuasemaa ja rahoituksellista kapasiteettia, jotka voivat toimia kansainvälisillä markkinoilla ja markkinoilla, joita luonnehtii kova kilpailu, mikä voi muun muassa suosia italialaisia tuensaajia, jotka toimivat markkinoilla, joilla käydään yhteisön sisäistä kauppaa. Komissio tarkentaa myös, että tuensaajayritykset kuuluvat eri toimialoille, tehdasteollisuudesta yleishyödyllisiin palveluihin, jotka ovat avoimia kansainväliselle kilpailulle, ja että verohuojennusten edut ovat huomattavia ja ne voivat saavuttaa jopa 11,7 miljoonaa euroa tuensaajaa kohden tukijärjestelmän kolmen vuoden voimassaoloajan aikana.

- 157 Vastoin Italian tasavallan väitteitä komission ei tarvitse osoittaa ”pysyvää” haittaa kilpailulle tai suorittaa yksityiskohtaisempaa tutkimusta kyseessä olevien toimenpiteiden olennaisesta vaikutuksesta tuensaajien kilpailuasemaan ja vielä vähemmän niiden liikevaihtoon. Oikeuskäytännössä ei edellytetä, että kilpailun vääristyminen tai tällaisen vääristymisen uhka ja vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ovat tuntevia tai olennaisia (edellä 120 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat *Diputación Foral de Álava ym. v. komissio*, tuomion 78 kohta). Kuten lisäksi edellä 155 ja 156 kohdassa on esitetty, Italian tasavallan vetoamisella tuen vähäiseen merkitykseen ei ole merkitystä käsiteltävänä olevassa asiassa, koska tuensaajajäritykset toimivat kilpailulle avoimilla aloilla.
- 158 Kuten lisäksi edellä 87 kohdassa on jo esitetty, koska kyseessä on komissiolle ilmoittamatta jätetty tuki, päätöksen, jolla todetaan, ettei tämä tuki sovellu yhteismarkkinoille, ei tarvitse välttämättä perustua siihen, että on osoitettu sen todellinen vaikutus kilpailuun tai jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- 159 Vastoin Italian tasavallan esitystä myöskään se seikka, että tietyt tuensaajajäritykset voivat toimia vain kansallisilla markkinoilla, ei myöskään velvoita komissiota tekemään perusteellista arviointia.
- 160 Kuten edellä 69 kohdassa on esitetty, kun kyse on tukijärjestelmästä, komissio voi tyytyä tutkimaan sen yleispiirteitä olematta velvollinen tutkimaan jokaista yksittäistä soveltamistapausta, kun se tarkistaa, onko tuossa järjestelmässä tukeen viittaavia osatekijöitä. Sillä, että järjestelmä mahdollisesti hyödyttää myös tuensaajia, jotka toimivat vain kansallisilla markkinoilla, ei voida kyseenalaistaa tätä toteamusta, joka on riittävä EY 87 artiklan 1 kohdan soveltamiseksi tukijärjestelmään (ks. vastaavasti edellä 69 kohdassa mainittu asia *Italia v. komissio*, tuomio 15.12.2005, 91 ja 92 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 161 Siltä osin kuin Italian tasavalta väittää, että verokannan alentamisella pyritään etenkin neutralisoimaan ne kustannukset, joita tuensaajayrityksille aiheutuu listautumisesta, on todettava, että se seikka, että kyseessä olevilla valtion toimenpiteillä pyritään kompensoimaan lisäkustannuksia, joita tuensaajayrityksille aiheutuu listautumisesta, ei voi estää sitä, että tätä alentamista pidetään valtiontukena EY 87 artiklassa tarkoitetulla tavalla (ks. vastaavasti asia C-251/97, Ranska v. komissio, tuomio 5.10.1999, Kok., s. I-6639, 47 kohta).
- 162 Lopuksi Italian tasavallan toimintatukien ja rakenteellisten tukien välillä tekemän eron osalta on todettava, että edellä 152–155 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan sillä ei ole merkitystä tämän kanneperusteen tutkimisessa. Nimittäin kaikki yhteisön markkinoilla toimintaansa harjoittavalle yritykselle myönnettävä tuki voi vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (edellä 120 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Diputación Foral de Álava ym. v. komissio, tuomion 72 kohta).
- 163 Näin ollen myös neljäs kanneperuste on hylättävä perusteettomana siltä osin kuin se koskee EY 87 artiklan 1 kohdan rikkomista.

Kyseessä olevien toimenpiteiden katsominen toimintatueksi ja niiden soveltumattomuus yhteismarkkinoille

Asianosaisten lausumat

- 164 Italian tasavalta riitauttaa komission arvioinnin, joka koskee tukijärjestelmän soveltumattomuutta yhteismarkkinoille.

165 Ensiksi se esittää, että kyseessä olevien toimenpiteiden oletaminen toimintatueksi ei estä niitä kuulumasta EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan soveltamisalaan. Tältä osin Italian tasavalta vetoaa myös Ranskan suunnittelemastä tukijärjestelmästä Ranskan satama-alan hyväksi 22.12.1999 tehtyyn komission päätökseen 2000/410/EY (EUVL 2000, L 155, s. 52), jossa komissio myönsi toimintatuen olevan laillinen tiettyjen seikkojen – kuten tuen rajoitettu taloudellinen vaikutus, se, että tuensaajat olivat pieniä ja keskisuuria yrityksiä, ja kolmansien osapuolten vastustuksen puuttuminen – nojalla, jotka ovat kyseessä myös esillä olevassa asiassa. Komission olisi näin ollen pitänyt myöntää kyseessä olevan tukijärjestelmän laillisuus tai ainakin perustella erityisesti toteamuksensa tuen soveltumattomuudesta yhteismarkkinoille, joka ei voi perustua tuen luokitteluun toimintatueksi.

166 Toiseksi Italian tasavalta esittää, että kyseessä olevat toimenpiteet ovat joka tapauksessa investointitukia, koska listautuminen käsittää kustannuksia, jotka liittyvät tuensaaja-yrityksen talouden ja rakenteen vahvistamiseen ja ovat näin ollen kuluja, joiden vaikutus on pysyvä, eli investointeja.

167 Kolmanneksi Italian tasavalta katsoo, että kyseessä olevilla toimenpiteillä tavoiteltu päämäärä lisätä ja edistää listautumista on erityinen talouspoliittinen tavoite, joka voi kuulua EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan soveltamisalaan.

168 Komissio kiistää Italian tasavallan väitteet.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 169 On muistutettava, että komissiolla on EY 87 artiklan 3 kohtaa soveltaessaan laaja harkintavalta, jonka käyttäminen edellyttää yhteisöä silmällä pitäen tehtävää taloudellisten ja yhteiskunnallisten kysymysten arviointia. Tämän harkintavallan käyttämisestä koskeva tuomioistuimen suorittama valvonta kohdistuu ainoastaan siihen, että menettely ja perusteluvelvollisuutta koskevia sääntöjä on noudatettu, että ratkaisun perustana olevat tosiseikat pitävät asiallisesti paikkansa, että asiassa ei ole tehty oikeudellista virhettä, että tosiseikkoja ei ole arvioitu ilmeisen virheellisesti ja että harkintavaltaa ei ole käytetty väärin (ks. asia C-372/97, Italia v. komissio, tuomio 29.4.2004, Kok., s. I-3679, 83 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 170 Oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että komission sellaisen päätöksen lainmukaisuutta, jossa todetaan, ettei uusi tuki täytä kyseisen poikkeuksen soveltamisedellytyksiä, on arvioitava ainoastaan EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla eikä komission aiemman päätöskäytännön kannalta, edellyttäen, että sellaisen olemassaolo osoitetaan (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-57/00 P ja C-61/00 P, Freistaat Sachsen ym. v. komissio, tuomio 30.9.2003, Kok., s. I-9975, 52 ja 53 kohta ja asia T-171/02, Regione autonoma della Sardegna v. komissio, tuomio 15.6.2005, Kok., s. II-2123, 177 kohta).
- 171 Esillä olevassa asiassa komissio totesi riidanalaisen päätöksen 45 perustelukappaleessa, että kyseessä olevat toimenpiteet ovat toimintatukia, joihin ei sovelleta EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa säädettyä poikkeusta, joka koskee tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämistä, ja että ne ovat näin ollen yhteismarkkinoille soveltumattomia, ja tarkensi, että ”järjestelmästä myönnetty verohelpotukset eivät liity tiettyihin investointeihin, työpaikkojen luomiseen tai erityisiin hankkeisiin”.
- 172 Tällaista toteamusta ei voida katsoa ilmeiseksi arviointivirheeksi. Kyseessä olevien toimenpiteiden tarkoituksena ei nimittäin ole edistää taloudellisen toiminnan tai

talousalueen kehitystä vaan pelkästään vähentää liiketoiminnasta tavallisesti aiheutuvia kustannuksia, joista yritysten on vastattava.

- 173 Aluksi sen mahdollisuuden osalta, että tukijärjestelmä voitaisiin, edes toimintatukena, katsoa Italian tasavallan väitteen mukaisesti yhteismarkkinoille soveltuvaksi, on muistutettava, että toimintatuet eivät lähtökohtaisesti kuulu EY 87 artiklan 3 kohdan soveltamisalaan, koska ne vääristävät kilpailua aloilla, joilla niitä myönnetään, eikä niillä niiden luonteen vuoksi voida vastaavalla tavalla saavuttaa jotakin tässä säännöksessä vahvistetuista tavoitteista (ks. asia T-459/93, Siemens v. komissio, tuomio 8.6.1995, Kok., s. II-1675, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 174 Nämä tuet voidaan katsoa yhteismarkkinoille soveltuviksi vain poikkeustapauksissa. Kuten asiakirjoista ja riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, käsiteltävänä olevassa asiassa ei ole kyse näistä poikkeustapauksista, eivätkä niihin ole vedonneet myöskään Italian viranomaiset, joiden on toimitettava kaikki tiedot, joiden perusteella komissio voi varmistaa, että haetun poikkeuksen edellytykset täyttyvät (ks. vastaavasti edellä 170 kohdassa mainittu asia Regione autonoma della Sardegna v. komissio, tuomion 129 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tätä toteamusta ei myöskään voida asettaa kyseenalaiseksi komission aikaisemman päätöskäytännön nojalla, edellyttäen, että sellaisen olemassaolo osoitetaan, kuten edellä 170 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee.
- 175 Lisäksi komissio on kyseessä olevien toimenpiteiden väitetyn investointituen luonteen osalta perustellusti, kuten edellä 171 kohdassa on esitetty, hylännyt tällaisen luokittelun ottaen huomioon sen, että myönnettyt verotukselliset edut eivät liity tiettyihin investointeihin, työpaikkojen luomiseen tai erityisiin hankkeisiin. Sitä paitsi on todettava, että Italian tasavalta ei ole esittänyt tätä luokittelua koskevaa väitettään tukevia seikkoja.
- 176 Lopuksi siltä osin, että toimenpiteet voisivat olla perusteltuja toimenpiteinä, joiden tarkoituksena on lisätä ja edistää listautumista pörssiin, on erotettava DL 269/2003:n 11 §:ssä säädettyä verohuojennusta koskeva arviointi siitä, joka koskee listautumisen

kulujen vähentämistä verotettavasta tulosta, joka tehdään näiden samojen kulujen tavanomaisen vähennyksen lisäksi ja josta säädetään DL 269/2003:n 1 §:n 1 momentin d kohdassa.

177 Koska verohuojennus liittyy tuensaajien maailmanlaajuisiin tuloihin, se ei liity suoraan listautumiskustannuksiin tai muihin väitettyihin listautumisesta johtuviin haittoihin. Vastaavasti sitä ei voida missään tapauksessa katsoa toimenpiteeksi, jonka tarkoituksena on edistää listautumista. Komissio ei ole näin ollen tehnyt tältä osin ilmeistä arviointivirhettä.

178 Sitä vastoin verotettavasta tulosta tehtävän vähennyksen, josta säädetään DL 269/2003:n 1 §:n 1 momentin d kohdassa, on siltä osin kuin se liittyy listautumisesta johtuviin kuluihin lähtökohtaisesti katsottava edistävän listautumista. Näin ollen on tutkittava, onko komissio tehnyt ilmeisen arviointivirheen, kun se on väittänyt, ettei mainitulla toimenpiteellä ole EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettua tavoitetta.

179 Tältä osin on muistutettava, että komissiolla on EY 87 artiklan 3 kohtaa soveltaessaan laaja harkintavalta, jonka käyttäminen edellyttää koko yhteisöä silmällä pitäen tehtävää taloudellisten ja yhteiskunnallisten kysymysten monitahoista arviointia (ks. edellä 169 kohta).

180 On samoin muistutettava, että toimintatukien ei katsota edistävän jonkin EY 87 artiklan 3 kohdassa mainitun tavoitteen toteuttamista, ja ne voidaan hyväksyä vain poikkeustapauksissa, kuten edellä 174 kohdassa on tarkennettu.

- 181 Komissio on käsiteltävänä olevassa asiassa sulkenut pois kyseessä olevien toimenpiteiden perusteltavuuden EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla, koska ne ovat toimintatukia. Komissio täsmentää erityisesti, että ”järjestelmästä myönnetty verohelpotukset – – pelkästään vähentävät liiketoiminnasta tavallisesti aiheutuvia kustannuksia, joista yritysten on vastattava, ja ne on sen vuoksi katsottava yhteismarkkinoille soveltumattomiksi toimintatuiksi” (riidanalaisen päätöksen 45 perustelukappale).
- 182 Nimittäin vastoin Italian tasavallan esitystä listautuminen ei sellaisenaan ole erityinen investointi, koska se ei ole aineellinen tai aineeton investointikulu eikä uuteen investointiin liittyvä henkilöstön palkkaamisesta aiheutuva kulu. Kyse on pikemminkin monimutkaisesta toiminnosta, jolla listautuvat yhtiöt tavoittelevat taloudellisia päämääriä, jotka liittyvät pääsyyn määrätuille pääomalähteille.
- 183 Lisäksi ainoastaan se seikka, että kyseessä olevien toimenpiteiden tarkoituksena on nostaa listautuneiden yritysten määrää – mikä on Italian tasavallan mukaan kansallisen talouspolitiikan mukainen tavoite – ei ole riittävä, jotta niiden katsottaisiin kuuluvan EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrätyn poikkeuksen soveltamisalaan. Nimittäin kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim on todennut, kyseessä olevat tuet eivät täytä kahta edellytystä, joiden mukaan tukien on oltava kohdistettu tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen eivätkä ne saa muuttaa kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.
- 184 Näin ollen on katsottava, että komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä, kun se on katsonut, että kyseessä olevat toimenpiteet ovat toimintatukia, jotka ovat yhteismarkkinoille soveltumattomia eivätkä kuulu EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrätyn poikkeuksen soveltamisalaan.
- 185 Näin ollen myös viides kanneperuste on hylättävä siltä osin kuin se liittyy EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan rikkomiseen.

186 Koska edellä esitetyn perusteella ei voida hyväksyä mitään Italian tasavallan esittämää kanneperustetta, kanne on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

187 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska Italian tasavalta on hävinnyt asian, se on tuomittava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

II - 2836

2) Italian tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Azizi

Cremona

Frimodt Nielsen

Julistettiin Luxemburgissa 4 päivänä syyskuuta 2009.

Allekirjoitukset

Sisällys

Asian tausta	II - 2785
1. Kyseessä olevat kansalliset toimenpiteet	II - 2785
2. Hallinnollinen menettely ja riidanalainen päätös	II - 2788
Menettely ja asianosaisten vaatimukset	II - 2792
Oikeudellinen arviointi	II - 2794
1. Kontradiktorisen periaatteen loukkaaminen	II - 2794
Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee kontradiktorisen periaatteen loukkaamista muodollisen tutkintamenettelyn aloittamispäätöksen osalta	II - 2795
Asianosaisten lausumat	II - 2795
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2797
Kolmannen kanneperusteen osa, joka koskee kontradiktorisen periaatteen loukkaamista	II - 2800
Asianosaisten lausumat	II - 2800
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2801
2. Perustelujen puutteellisuus	II - 2803
Asianosaisten lausumat	II - 2804
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2805
II - 2838	

Perustelujen puutteellisuus siltä osin, että komissio ei ole ottanut huomioon Italian oikeusjärjestelmässä olevaa toimenpidettä, jolla on analogisia piirteitä kyseessä olevien toimenpiteiden kanssa	II - 2806
Riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuus kyseisten toimenpiteiden valikoivan luonteen osalta	II - 2809
Riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuus siltä osin kuin se koskee kyseessä olevien toimenpiteiden vaikutusta kilpailuun ja yhteisön sisäiseen kauppaan	II - 2810
Riidanalaisen päätöksen perustelujen puutteellisuus siltä osin, kuin päätös koskee kyseessä olevien toimenpiteiden soveltumattomuutta yhteismarkkinoille	II - 2813
3. EY 87 artiklan rikkominen	II - 2814
Hiljattain listautuneille yrityksille myönnetyn tuen valikoivuus	II - 2815
Asianosaisten lausumat	II - 2815
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2818
– Kyseessä olevien toimenpiteiden ensi näkemältä valikoiva luonne	II - 2819
– Kyseessä olevien toimenpiteiden perusteltavuus Italian verojärjestelmän luonteen ja rakenteen nojalla	II - 2821
Kyseessä olevien toimenpiteiden vaikutus yhteisön sisäiseen kauppaan ja kilpailuun . .	II - 2825
Asianosaisten lausumat	II - 2825
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2827
	II - 2839

Kyseessä olevien toimenpiteiden katsominen toimintatueksi ja niiden soveltumattomuus yhteismarkkinoille	II - 2830
Asianosaisten lausumat	II - 2830
Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta	II - 2832
Oikeudenkäyntikulut	II - 2836